БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Буряад ҮНЭН

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой,
Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

№ 41 (8873)
ФЕВРАЛИИН
18
СРЕДА
1959 он

Сэн 20 мүнгэн.

1959 оной мартын 1—РСФСР-эй, Бурядай АССР-эй Верховно Соведүүдые, нютагай Соведүүдые һунгаха үдэр!

Колхозуудай ниитын ажахые бүхы талаарнь бэхижүүлхэ

КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон совет арад СССР-эй арадай ажахые хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбые бодото дээрэнь бэелүүлхын түлөө айхабтар ехэ үүсхэл эдэбхитэйгээр гаргажа байна. Манай колхозно тариашад баатар габьяата хүдэлмэришэн ангитай хамтадаа коммунистическэ байгуулалтын асари ехэ зорилгонуудые шиидхэлгэдэ зориулжа түгэлдэр хүсэеэ элсүүлэн байгаа.

СССР-тэхи колхозно байгуулалтын тариашадай байдалые үндэһэнһөөнь хубилгаа. Хүнии хүнэй мүлжэдэг ябадал, хүдөө тосхондо угытэй ядуу байдал, нюдарган баяшуулай дарлалта мүлжэлгэ бүрисэн үгы хэгдэнхэй. Хуушан тосхоной хараагүй, харахашье аргагүй байһан шэнэ хүнүүд урган гараа. Хүгжэн һалбаржа байгаа колхозуудай ниитын ажахы, үйлэдбэриин хүсэл болоһон ниитын зөөри хадаа совет тариашадай ажабайдалай, соёл культурын хэлбэришэлгээр хүгжэхэ гол шухала эшэ үндэсэл болоно. Ниитын ажахые хүгжөөлгын талаар һүүлэй жэлнүүдтэ гайхамшаг амжалтанууд туйлагдажа, колхозуудай олзо доходые нилээд ехээр нэмээгээ, колхозниигуудай энхэ тэниглэн байдалые улам һайжаруулаа.

Олониитэ колхозниигууд ойрын долоон жэл соо дүүргэгдэхэ зорилгонуудые зүбшэн хэлсэхэдээ, хүдөө ажахын продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо, ажахыһаа хубаагдадаг, худалдагдадаг продукциин хубиие али бүхы арьбадхалга асуудал гол анхарал хандуулна. Колхозой эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ ехэ продукциин үйлэдбэрилэгдэхэ тума тэрэнэй олзо доход улам дээшээ болохо, ниитын ажахы бүри бэхижэхэ, колхозой ажалта үдэртэ үшөө ехэ юумэ хүргэгдэг болохо байна бшуу.

Эхилээд байгааша долоон жэл соо колхозуудай ашаглахаар айхабтар ехэ арга боломжо нээгдээ. Хүдөө ажахыда бэелүүлэгдэхэ гол зорилго юуб гэхэдэ, эдеэ хоолой талаар хүн зоной эрилтые, түүхэй эдэй талаар промышленностиин хэрэгсээмжые хүсэд бүрин хангаха, хүдөө ажахын продукциин талаар тэрэнэй бусад бүхы эрилтые хангахын тулада үйлэдбэрилгын хэмжээ үшөө ехээр нэмээхэ шухала. Таряа тарилгын ургасые нилээд дээшэлүүлхэ, малай тоое олошоруулха, ниитын мал ажалай ашаг шэмэ үгэлгые улам арьбадхаха зэргэ энэ зорилго түбхын түрүүндэ шиидхэгдэхэ ёһотой» гэжэ КПСС-эй XXI съездын резолюци дотор хэлэгдэнэ.

Эдэ ехэ зорилгонуудые амжалтатайгаар шиидхэхын тулада колхозуудай ниитын ажахые бүхы талааарнь бэхижүүлхэ, хүдөө ажахын үйлэдбэриие улам оньһожоруулха, техникын хүсэ хэрэглэхэ, ажалай хубиарилһан һайжаруулха, тиигэһэнэй үрэ дүнгөөр ажалай бүтээсын ургаха, продукциин өөрынь үнын химдарха байдал хангахын тула ехэ ехэ хэмжээнүүдые бэелүүлхэ шухала.

Эдэ асуудалнууд мүнөө тоосоото, тоосоото-һунгуулиин суглаанууд дээрэ гол болгон хэлсэгдэжэ байна. Колхозуудай гэшүүд ажахынгаа жэл соохи хүдэлмэриин дүнгүүдые эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсэжэ, саашадаа бэелүүлхэ түсэбүүдые хараалжа байна. Тэдэнэр ниитынгээ ажахые хүгжөөн дэбжүүлхэ арга боломжо тодорхойлно, хүдөө ажахын үйлэдбэриие хүгжөөхэ долоон жэлэй түсэбэй даабаринуудые эршэмтэй түргэнөөр дүүргэхэ аргануудые хараална.

Үнгэрөөшэ 1958 он хадаа хүдөө тосхоной шэнэ оршон байдалда хүрэһэн түрүүшын жэл байгаа. Энэ жэлэй туршада МТС-үүдые хубилгаһанай һүүлээр хүдөө ажахын хүсэ техникэ колхозуудай мэдэлэй болоо, мэргэжэлтэй бэрхэ механизаторнууд ерэжэ, хүдөө тосхоной ажалшадай зэргые үргэдхөө. Тиигэһэнэй үндэһөөр колхозуудай ниитын ажахын нөөсэ баялигые хүсэд дүүрэн ашаглаха, газараа бүри һайнаар элдүүрилхэ, хүдөө ажахын хүдэлмэри хэхэ болзорые хороохо, эдлүүриин газарай 100 гектар бүридэ үшөө ехэ продуктнуудые үйлэдбэрилхэ аргатай болоо. Россин Федерациин, Украинын, Белоруссиин, Казахстанай, Закавказиин, Дунда Азиин республикануудай, Прибалтикын, Молдавиин колхозуудта болоһон суглаанууд КПСС-эй XXI съездын түүхэтэ шиидхэбэринүүдые бодото дээрэнь бэелүүлхэ, долоон жэлэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхэ асуудалнуудта гол анхаралаа хандуулна.

Хүдөө тосхонуудай ажалшад уг зорилгонуудаа урматай баяртайгаар зүбшэн хэлсэжэ, шухала дурадхалнуудые оруулжа, орооһо таряа, техническэ ургамал, овощь, мяха, һү болон бусад продуктнуудые бүри ехээр үйлэдбэрилдэг болохо тодорхой хэмжээ-ябуулгануудые хараалжа байна. Орооһо таряанай ургасые эрид дээшэлүүлхэ, мал ажалай ашаг шэмые арьбадхаха, ажалай бүтээсые бүри ехэ болгохо, продукциин өөрынь үные химдаруулха айхабтар ехэ арга боломжонууд элирүүлэгдэнэ. Ставрополиин хизаарай Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой бригадир нүхэр Копнин, механик нүхэр Голоколосов, партийна организациин секретарь нүхэр Кандауров болон бусад һү һаалиин фермэнүүдтэ мал һайнаар байлгаха аша үрэ ехэтэй арга методуудые хэрэглэхэ тухай, бригадануудта хозрасчет дэлгэрүүлхэ, колхозниигуудай ажалай түлөөһые мүнгөөр үгэдэг болохо тухай шухала дурадхалнуудые тоосоото-һунгуулиин суглаан дээрэ оруулаа. Колхозынь эдэ бүхы дурадхалнуудые шэнжэлжэ үзөөд, мал ажалһаа ашаг шэмэ абалгые бүри ехэ болгохо талаар долсон жэлэй түсэбые болзорһоонь урид, 2—3 жэл соо дүүргэхэ уялга абаба.

Украинын колхозуудта болоһон тоосоото-һунгуулиин суглаанууд мал ажалаа хүгжөөхэ, ашаг шэмыень бүри ехэ болгохо, ажахын олзо доходые улам арьбадхаха, хубаагдадаггүй фондонуудые ехээр нэмээхэ асуудалнуудта онсо анхарал хандуулаа. Алтайн хизаарай, Пермын, Омскын, мүн Сибирь болон Уралай бусад областьнуудай колхозуудта зарлагдаһан суглаанууд дээрэ орооһо таряанай ургасые улам дээшэлүүлхэ, үбһэ тэжээл бүри ехээр бэлэдхэдэг болохо асуудалда зорюулагдаһан олон дурадхал ороһон байна.

Үнгэрһэн жэлэй ажалай дүнгүүдэй колхозуудта согсологдожо байһан мүнөө үедэ партийна организацинууд долоон жэл соо хэгдэхэ хүдэлмэриин түсэбүүдые зохёохо, 1959 ондо—долоон жэлэй эхиндэ колхоз бүхэнэй хэхэ ажахын хүдэлмэриин программа тодорхойлхо ябадалдань хүдөө тосхоной ажалшадта туһалха уялгатай. Хүдөө нютагуудай үргэн олон ажалшад мүнөө жэлдэ мал ажалай продуктнуудые (илангаяа мяха) абалгые эрид ехээр нэмээхын түлөө мүрысөөнэй үүсхэлшэд болоһон хэдэ хэдэн областьнууд, хизаарнууд, республикануудай колхоз, совхозуудай үүсхэлые ехэтэ һайшаан дэмжэнэ. Мал ажалай продуктнуудай хүн бүхэндэ хүртэсын талаар США-е ойрын жэлнүүдтэ хүсэхэ гэһэн түрүү колхозууд, совхозуудай уряае бэелүүлхэ хэрэгтэ колхоз бүхэн хубитаяа оруулха гэжэ оролдоно.

Олохон колхозууд хубаагдадаггүй фонднуудтаа мүнгэ оруулалгые жэл бүри ехээр нэмээн, ниитынгээ ажахые амжалтатайгаар хүгжөөхэ байна. Жэшээлхэдэ, Курска областиин Калиновка тосхоной колхоз хубаагдадаггүй фонддоо 1957 онойнгоо олзо доходой 35 процентые оруулаа. Энэнь үйлэдбэриин, культурно-ажаһуудалай байшангуудые, байрын гэрнүүдые олоор бариха арга олгоо.

Белоруссиин колхозууд мүнгэн олзынгоо ехээр нэмэһэнэй ашаар үнгэрэгшэ жэлдэ хубаагдадаггүй фонднуудтаа 850 миллион шахуу түхэриг—1957 онойхиһоо 126 миллион түхэригөөр дээшээ мүнгэ оруулаа. Тэрэнэйнь дүрбэнэй нэгэн техникэ худалдан абалгада зорюулагдаа. Нэгэ жэлэй турша соо 200 шахуу колхозынь электричествотэй болоһон байна. Капитальна хүдэлмэридэ, мүн бусад хэрэгүүдтэ һомологдодог мүнгэнэй хэмжээн ехээр нэмээ.

Ниитын ажахын бэхижэһэнэй, хубаагдадаггүй фонднуудай нэмэһэнэй зэргээр олохон артельнүүд өөһэд хоорондохи үйлэдбэриин холбоо барисаае амжалтатайгаар хүгжөөжэ байна. Тиигэжэ оролдолго хүсэлэлгээ хамтадхан ажаллахадань, колхозуудай үйлэдбэриин шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ ехээр туһална. Украинада барилга хэхэ нютагай материалнуудые үйлэдбэрилхэ колхозууд хоорондын 600 организаци эмхидхэгдээ. Тэдэнь Украинын колхозуудай 70 шахуу процентые нэгэдхэнэ. Россин Федераци дотор колхозууд хоорондо барилга хэхэ 400 шахуу организаци бии болонхой. Олохон колхозууд хамтын хүсөөр электростанцинуудые, культурно-ажаһуудалай байшангуудые баридаг, харгын хүдэлмэри хэдэг болоо.

Хубаагдадаггүй фонднуудай улам нэмэжэ байһан ушар колхозуудые эмхидхэлэй-ажахын талаарнь бэхижүүлхэ, хүдөө тосхонуудай үйлэдбэридэхи социалистическэ харилсаануудые хүгжөөхэ, бэхижүүлхэ, колхозуудтахи үйлэдбэриин үргэдэн хүгжэлгые улам түргэдхэхэ гол шухала эшэ нүхэсэлнүүдэй нэгэн болоно. Тиимэл ушарһаа колхозуудай тоосоото, тоосоото-һунгуулиин суглаанууд ниитын фонднуудые улам арьбадхаха хэрэгтэ онсо анхарал хандуулха ёһотой.

Саашадаа бүтээгдэхэ хүдэлмэриин түсэбүүдые зүбшэн хэлсэхэдээ, хабарай тарилгада хаһа сагсоонь бэлэдхэхэ, малай үбэлжэлгэ һайнаар үнгэргэхэ асуудалнуудай хажуугаар алгад гаража болохогүй. Хамтын суглаанууд колхозно демократиие наринаар сахижа, дутуу дунданууды сэхэ шууд шүүмжэлһэнэй үндэһөөр үнгэргэгдэхэ ёһотой. Колхозниигууд хадаа артелиингээ бүрин эрхэтэ эзэд байһыень мартажа болохогүй. Үйлэдбэриингөө эмхидхэл һайжаруулхыень, гүрэнэй, колхозой, колхозниигуудай аша туһые нарин шангаар сахихыень колхозой түрүүлэгшэһээ, бүхы правлениһээ эрихэ эрхэтэй. Колхозой хүтэлбэрилэгшын олониитэһээ таһараад, гүрэнэй журам сахихаяа болёод, колхозно ажабайдалай хуули эбдээд байбалнь — тиимэ хүтэлбэрилэгшые колхозниигуудынь һэлгэхэ эрхэтэй. Тоосоото, тоосоото-һунгуулиин суглаае эмхитэй һайнаар, зүбөөр үнгэргэбэл—шэнэ арга боломжонуудые ёһотой гэгшээр элирүүлжэ, колхозно үйлэдбэриин саашадаа хүгжэн дэбжэхэ арга боломжо хараалжа шадаха байна.

Социалистическэ мүрысөөнэй хүсэтэ долгин бүхы орон доторнай улам үргэдэн дэлгэрнэ. Хүдөө нютагуудай ажалшад долоон жэлэй түсэбэй даабаринуудые болзорһоонь урид дүүргэхын түлөө шэн зоригтойгоор тэмсэхэ, коммунистическэ общество байгуулха агууехэ хэрэгтэ зохихо хубитаяа оруулхаар зоригжонхой.

(«Правдын» февралиин 17-ной түрүү бэшэг).

КПСС-эй XXI съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө!

☆ ☆ ☆

КОЛХОЗ, СОВХОЗУУДАЙ МАЛШАД! ЭНЭ ЖЭЛДЭ 1,8—2 ДАХИН ЕХЭ МЯХА АБАХЫН ТУЛА БҮХЫ АРГА БОЛОМЖОЁО ХЭРЭГЛЭЕ

АШАГ ОЛЗОТОЙ ҺАЛБАРИ

Һүүлэй 2—3 жэлэй туршада Сэлэнгын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоздо шубуу үсхэбэрилхэ тушаа горьтой хүдэлмэри хэгдээ. Мүнөө эндэ хамта 2700 шубууд бии. Тэдэнэй олонхинь эхэ тахяанууд. Үнгэрэгшэ жэлдэ артелиин шубуушад үндэгэ абалгаар муу бэшэ амжалта туйлажа, эхэ тахяа бүхэнһөө дунда зэргээр 73 үндэгэ абаһан байна. Энэ үе соо колхозой түрүү шубуушан Султум Ванданов хаража байһан эхэ тахяа бүриһөө 94 үндэгэ, Данзан Бальжинов—74 үндэгэ абажа, аймаг соогоо эрхим дүн харуулаа. 1958 ондо тус колхозойхид бүхыдөө 149 мянган үндэгэ гүрэндөө тушаажа, худалдажа, жэлэйнгээ түсэбые 216 процент дүүргээ.

Эндэхид шубуудаа таарамжатай зохид байрада байлгажа, зүбөөр эдеэлүүлхэ, харууһалхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргана. Шубуудта орооһо таряанай зүйл, овёс, ячмень, һагшадһа, наран сэсэгэй болон үбһэ ногооной бутархай эдюулдэг. Илангаяа шубуудай дальбараануудта белок ехэтэй тэжээл горьтойгоор үгэдэг байна. Жэшээнь, тэдэнэй рациондо яһа мяханай гурил, бутаруулһан мел, дабһа таһалдуулдаггүй. Шубууд витамин, белок ехэтэй тэжээл эдихэдээ авитаминоз болон бусад үбшөөр үбдэсэгүй байдаг гэжэ эндэхид хэлсэдэг. Мүн тахяагай дальбараанууд таарамжатай зохид дулаахан, досоогоо хуурай, сэбэр, дезинфекци һайса хэгдэһэн байрада дэгжээгдэнэ. Тэрэнэй ашаар колхоздо дальбараа болон ехэшье шубуудай үхэхэ, гарзалха ушар сүм усадхагданхай шахуу.

Гадна тус артельдэ галуу, нугаһа улам олоор үсхэбэрилхэ нилээд һайн арга боломжо бии. Эндэ тойроод шубуудай эдихэ хорхой шумуулаар, үбһэ ногоо, ожорһоор элбэг нуур, сөөрэм, гол горход тон олон юм.

Нёдондо жэлдэ колхозойхид гүрэнэй инкубаторна станциһаа 916 нугаһанай дальбараа худалдажа абаад, Бүхэн гэжэ голой эрье шадар шубуунай тусхай фермэ эмхидхээ һэн. Тэдэниие харууһалхыень эдэбхитэй колхозник Очир Дандаровта даалгагдаа бэлэй. Тиигээд гурба һара үнгэрөөд байхада эдэ нугаһадынь тус бүридөө 2,2 килограмм шэгнүүртэй болоод байба. Тэдэнэйнгээ 400 толгой эрэ нугаһадые үүсэлжэ, гүрэндөө тушаажа, худалдажа, бэшыень үсхэбэрилгэдэ үлөөгөө һэн.

— Урдань манай эндэ шубуу үсхэбэрилхэдэ ашаг олзогүй, гаргаша ехэтэй гэжэ тоологдодог байгаа. Теэдшье энэ талаар дүй дүршэлгүйдэдэг һэмди. Харин мүнөө артелиимнай түрүү шубуушадай дүй дүршэлһөө харахада, шубуу зүбөөр, шадажа үсхэбэрилөө һаа, нилээд олзотой һалбари байһаниинь элитэ. Жэшээлхэдэ, артельнай үнгэрһэн жэлдэ гансахан шубуунай фермэнүүдһээ 103 мянган түхэригэй олзо доход абаа. КПСС-эй XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэл, мүн партиин ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэри дотор мяха ехээр абахын тулада үхэр малһаа гадна, гахай, шубуу улам олоор үсхэбэрилхэ хэрэгтэй гэжэ заагдана. Тиимэһээ манай колхоз тахяа, илангаяа уһанай шубуудые олоор үсхэбэрилхэ хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулхаар шиидээ,—гэжэ колхозой зоотехник нүхэр Мункоев хөөрэнэ.

Байгша ондо эндэхид хамта 3 мянган галуу, нугаһатай боложо, ойрын 2—3 жэлэй туршада тэдэнэйнгээ тоое 10 гаран мянга хүргэхөөр хараална.

Гэбэшье эндэ шубуу үсхэбэрилгэдэ бии байһан дутагдалнуудые тэмдэглэнгүй гаража болохогүй. Колхозой шубуунай фермэнүүдтэхи ажал ехэтэй хүдэлмэри оньһожоруулагданагүй. Тахяа шубуудай байрань уйтан, тэндэнь электрын гэрэл оруулагдаагүй байһаар. Тахяануудынь жэлдээ үшөөл үсөөн үндэгэлнэ.

Колхозой правлени, эхин парторганизаци тахяа шубуу үсхэбэрилгэдэ бии байһан дутуу дунданuудые дары усадхажа, шубуушадай ажал хүдэлмэриие һайжаруулхын түлөө бүхы шухала хэмжээ дары абаха зэргэтэй.

Ц. Балданов.

Улан-Удын мяха-консервын комбинат жэлһээ жэлдэ арад зондоо мяха ехээр үгэдэг боложо байна. **Зураг дээрэ:** комбинадай нэгэ цех соо.

Л. Яковлевай фото.

Уялгаяа дүүргэжэ эхилээ

КПСС-эй XX съездын шиидхэбэринүүдые бэелүүлхын түлөө Кударын аймагай Кировэй нэрэмжэтэ колхозой гэшүүд нилээд ехэ үүсхэл оролдолго гарган ажаллажа, һүүлэй 3—4 жэлэй туршада ажахынгаа бүхы һалбаринуудые, тэрэ тоодо мал ажалые хүгжөөхэ талаар горьтой амжалта туйлаа юм.

Тус колхоз нёдондо жэл бүхыдөө 2089 центнер мяха абажа, урзанда жэлэйхитэй сасуулхада 79 процентээр ехэ мяха гүрэндөө тушааһан, худалдаһан байна. Тиихэдэ адууһа малыншье нилээд олон болоо. Жэшээнь, бүхы эбэртэ бодо малайнь тоо толгой 50 процентээр, хонин һүрэгынь—21, гахайнуудынь — 15 процентээр олошоронхой.

—Эдэ туйлаһан амжалтануудаараа һанаагаа амарха ёһогүйбди. Алдарта партиингаа ЦК-гэй декабриин Пленумэй шиидхэбэринүүдые хэрэг дээрэнь бэелүүлэн, байгша ондо хамтадаа 3500 центнер мяха гүрэндөө тушааха, худалдаха зэргэтэйбди. Тиигэбэл энэ оной эсэстэ эдлүүриин газарай зуун га бүридэ дунда зэргээр 24 центнер мяха абаха аргатай болохобди, — гэжэ артелиин түрүүлэгшэ нүхэр А. Перевалов гэшүүдэйнгээ хамтын суглаан дээрээ мэдүүлээ һэн.

Колхозой гүүртэ, фермынхид энэ зорилгые бэелүүлхын тула шангаар тэмсэжэ эхилэнхэй. Эндэ 160 гаран хашараг, гунан үхэр, мүн хүгшэрһэн, гологдоһон үнеэ, бухануудые илгажа, 2 гүүртэ болгон таһалаад II кварталда үүсэлжэ, тушаахаар шахажа байнхай. Гадна 60 гаран томошог гахай илгагдаад, тусгаар харууһа, тэжээлдэ табигдаа. Артель һаяар гэшүүдһээ болон ондоошье тээһээ 300 гаран залуу мал, бурууу, хашараг худалдажа абахань. Тэдээнээ һайнаар эдеэлүүлжэ, зүбөөр адуулжа, шэгнүүрыень 300—400 килограмм болотор мяхажуулжа, таргалуулжа тушааха, худалдаха юм. Байгша ондо 10 мянгаад шубуу, тэдэнэй тоодо 2000 шахуу нугаһа тушааха, худалдахаар хараалагдана.

Энэ колхозойхид январь һарада хамта 175 центнер мяха жэлэй түрүүшын кварталай түсэбөөр тушаагаад байна.

С. Жаргалов.

Республикын колхоз, совхозуудта трактор, хүдөө ажахын машинануудай заһабарилгын ябаса тухай

Республикымнай РТС-үүд болон колхоз, совхозуудта хүдөө ажахын машинануудай заһабарилагдажа эхилһээр нилээдгүйхэн саг үнгэрбэ. Теэд энэ үе соо трактор болон бусад машинануудаа хабарай тарилгада гүйсэд бэлэдхэхэ хүдэлмэри унжагай нобшоор, удаанаар ябуулагдана. Энээн тушаа доро толилогдоһон февралиин арбанай мэдээн эли тодоор гэршэлнэ. Хабарай тарилга болотор тоотойхон үдэрнүүд үлэнхэй. Гэбэшье трактор, машина заһабарилга үшөөл унжагайрһаар. Хэрбээ нёдондо жэлэй декабрь һарада республикадамнай 723 трактор заһабарилагдаһан һаа, энэ жэлэй январь һарада оройдоол 332 трактор заһабарилагдаа. Хүдөө ажахын машинануудай муугаар заһабарилагдажа байһанай шалтагааниинь хадаа КПСС-эй айкомуудай, аймгүйсэдкомуудай болон Хүдөө ажахын министерствын энэ хүдэлмэриие һулаар хүтэлбэрилһэнһөө гол түлэб дулдыдана.

Аймагуудай РТС, колхоз, совхозуудта трактор болон хүдөө ажахын бусад машинануудые заһабарилгада элирүүлэгдэһэн дутагдалнууд дары сагтаа усадхагданагүй. Энээн дээрэһээ заһабарилгын хүдэлмэри зарим аймагуудта мүнөө болотор эмхи гуримгүй, табигдаһан графигаараа хэгдэдэггүй зандаа. Зарим РТС-үүдтэ мастерскойнуудаа хүнүүдээр гүйсэд хангаагүй дээрэһээнь заһабарилгань бригадна аргаар хэгдэнэ. Тиихэдээ трактор заһабарилгын ябасые, мүн шанарыень доошолуулна, типовой технологиин гуримые хазагайруулна.

Эндэ толилогдоһон мэдээнһээ харахада, Курумканай, Прибайкальска, Яруунын, Бичурын болон Ториин аймагуудта трактор заһабарилха хүдэлмэриин түсэб миин лэ 51—65 процент дүүргэгдээ. Дурсагдаһан аймагуудта газар элдүүрилдэг, мүн тарилга хэдэг машинанууд баһал удаанаар заһабарилагдана. Энэ хүдэлмэри Закаменай аймагта үшөө эхилэгдээгүй байһаар.

1959 оной февралиин 10-най мэдээн

(Түсэбэй дүүргэлтэ процентээр)

Аймагууд	Трактор заһабарилга	Плуг	Сеялкэ
Заиграйн	145,7	60,0	32,0
Хориин	98,3	—	54,0
Кабанскын	97,3	133,0	116,0
Тарбагатайн	91,7	126,0	141,0
Мухаршэбэрэй	83,1	76,0	95,0
Зэдын	78,8	57,0	69,0
Кяхтын	78,1	85,0	88,0
Байкало-Кударын	77,8	122,0	89,0
Баргажанай	77,8	84,0	68,0
Иволгын	73,1	60,0	48,0
Түнхэнэй	71,3	82,0	84,0
Сэлэнгын	69,3	94,0	56,0
Кударын	66,9	77,0	14,0
Ториин	65,0	62,0	72,0
Закаменай	65,0	2,0	—
Бичурын	64,0	80,0	79,0
Яруунын	61,2	50,0	77,0
Хэжэнгын	55,0	32,0	82,0
Курумканай	51,6	38,5	38,5
Прибайкальска	51,1	91,0	59,0
СОВХОЗУУД:			
Бичурын	116,7	66,7	137,0
Кяхтын	108,6	91,6	162,5
Сэлэнгын	106,5	92,8	86,2
Хориин	59,2	80,0	81,8
Яруунын	52,1	46,4	96,0
«Эрдэм»	49,1	56,1	83,4
Борьёогой	48,3	57,5	51,5

Яруунын совхозой (директорынь нүхэр Зайцев, главна инженерынь нүхэр Пересыпко) мастерской соо узловой аргаар заһабарилга хэгдэнэгүй, тракторай узелнуудые болон детальнуудыень угааха түхеэрэлгэ тодхогдоногүй, бэлэн болоһон двигательнүүдтэ халуун болон хүйтэн туршалга хэгдэнэгүй, тиихэдээ горючи хэды шэнээнээр галдаха байһаниинь элирүүлэгдэнэгүй. Эндэхи трактористнуудай өөһэд өөһэдынгөө тракторнуудые заһабарилдаг дээрэһээнь хүдэлмэринь шанар муутайгаар хэгдэнэ. Теэд мастерскойнь заһабарилагшадаар гүйсэд хангагданхай юм.

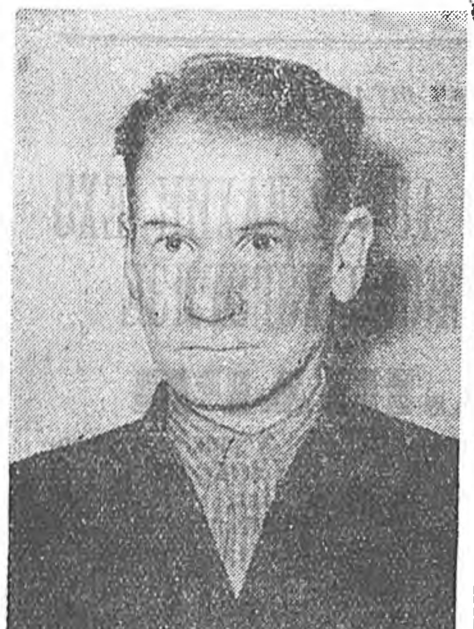
Тэрэшэлэн Түнхэнэй РТС-тэ оройдоол 8 трактор заһабарилагдаад, тэдэнэй дүрбэниинь, 14 плугай 9-ниинь шанар муутайгаар заһабарилагдаа гэжэ шалгалтаар элирүүлэгдээ. Эдэ баримтанууд хадаа РТС, совхозуудта заһабарилгын шанарай хойноһоо тэмсэдэггүй, энээнтэй гүрэнэй техническэ шалгалтын инспекторнүүдэй эбсэшоод һуудагыень гэршэлнэ.

Хүдөө ажахын министерствын мэргэжэлтэд РТС, колхоз, совхозуудта эмхидхэлэй болон тусхай туһаламжа һулаар үзүүлнэ. Трактор, машинаяа шэнэ аргаар заһабарилдаг Тарбагатайн РТС-эйхидэй дүй дүршэл бусад РТС-үүдтэ дэлгэрүүлэгдэнэгүй.

Шэнэ долоон жэлэй түрүүшын жэлэй хабарые бэлэдхэл һайнтайгаар угтахын тула республикымнай Хүдөө ажахын министерство, КПСС-эй айкомууд, аймгүйсэдкомууд үлэһэн саг соо трактор, машинаяа гүйсэд заһабарилхын түлөө үсэд шангаар тэмсэхэ зэргэтэй.

Коммунистнууд болон партийнабэшэ хүнүүдэй нэгэдэлэй кандидадуудта нэгэн хүн шэнгеэр бултадаа дуугаа үгэе!

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд

А. В. Золотарев, токарь.

И. М. Стегачев, «Правда Бурятии» газетын редактор.

М. М. Могнонов, КПСС-эй Сэлэнгын аймкомой нэгэдэхи секретарь.

Унинэй хонишон Цыбэг

Үбэлэй янгинама хүйтэн улам түргэдэнэ. Газаа бордоһо саһан мушхаржа, хүйтэндэ даараһан Хандажап ламахайн халтар хара нохой һүүлээ хабшан, һууха байха газараа оложо ядангяар гангинана. Орой соорхой тэбхэр хара байшан соо үе үе болоод лэ нэгэ хүнэй бүбэр бабар ламатахань үлэ мэдэг дуулдана.

Эгээл энэ үеэр Арсаланай ехэ басаган—14 наһатай Цыбэг Дээдэ Ториин нэгэ хүнды жалга соо Хандажап ламахайн хэдэн арбаад хони бэлшээжэ ябатараа, тэдэнэй нэгыень шонодо барюулжархиһандаа үй хай, үһа нюдэн болоһоор далайнгаа хажууда дүхэжэ ерэбэ. Хонидыншье Цыбэгэй гараар дулаалагдаһаң хотон руугаа шургашаба. Теэд бүхэли үдэр хониной хойноһоо гүйжэ бээрэшэһэн Цыбэг хайшаа орохо бэлэй гэжэ тээлмэрдэнэ: гэртэ орохо гэхэдэ Хандажап ламахай хараал шэрээл табиха, шонодо хонидой барюулһые дуулаа һаа—юун болохо гээшэб(?).

Үглөөнэй улаан наранаар Хандажап ламахай хотон руугаа ороод, хонидоо тооложо байтараа, хушуундаа сагаантай хөө хара хониноойнгоо үгы байхыень обёоромсоороо, харюулгашан басагаяа бэдэрбэ. Тэрэ үедэ хотонойнгоо баруун хойто углууда үсэгэлдэрэй хооһоор һууһан Цыбэг айһандаа газаашаа гарашаба. Тиигээдшье юумэн болошоо даа.

Үлэгчин нютагай үгытэйшүүлэй нэгэн—Арсалантан Цыбэг басаганайнгаа 8 наһатай болоходонь, баян шадалтай айлнуудта хүлһөөр хүдэлгэжэ эхилһэн юм. Тиигээшьегүйдэнь аргагүй байгаа. Юуб гэхэдэ, Цыбэгэй дүүнэр: Сэсэг, Ханда, Ринчин гурбан ганса үхэрэйнгөө һүндэ яажа садаха бэлэй. Үшөө тэдэниие хубсалуулха хэрэгтэй байгаа бшуу.

Теэд Цыбэгшье нютагай баяшуул—Дэлгэр, Жалсан, Дээдэ Ториин Хандажап гэдэгүүдтэ үглөөнэй үүр хяраанһаа, үдэшын боро хараан болотор хүдэлөөд, өөдтэй юумэ олодоггүй байгаа. Алинайданшье һара тухай хүдэлхэдөө минил 3 түхэриг, нэгэ торхо аарса абадаг байба. Энээхэн түлөөһэ абахын тула баяшуулда сохюулха, наншуулха гээшэ хэды хүндэ, хэды бэрхэ байгаа гээшэб. Теэд яахабши, улаан сурба дүүнэрынь, наһатай болошоһон аба эжынэрынь Цыбэгтэ али зэргэ сэнтэй, хайратай байлтайб.

Арсаланай басагад, хүбүүд Агууехэ Октябриин ашаар лэ зол жаргалаа, хуби заяагаа оложо абаһандаа мүнөө баяртай, жаргалтай һуудаг. Цыбэг Арсалановна 1931 ондо аба эжытэеэ хамта Ториин аймагай Нарин тосхоной колхоздо орожо, хониной нэгэ отарые даажа абаһан байгаа. Харин Арсалан үбгэн урдань хүшэр хүндэ ажалда ами бэеэ хайрлангүй ябаһандаа үлбэр бэетэй болоод, колхоздо үнишье хүдэлөөгүй. 1939 ондо хүндөөр үбшэлжэ, наһа барашоо һэн. Тиихэдээ «малша угаа бү алдаарайгты» гэжэ үрэ хүүгэдтээ юрөөл үгэ хэлээ бэлэй. Энэ юрөөлыень басагад, хүбүүдынь ехэтэ хүндэлжэ, бултадаа тооной колхозойнгоо мал ажал дээрэ хүдэлжэ ябана. Цыбэгэй дүү 50 наһатай Сэсэг Свердловэй нэрэмжэтэ колхозой хүршэ—«Красный Октябрь» колхоздо эрхим һаалишан, 48 наһатай Хандань баһал үнинэй дүй дүршэлтэй малшан юм. Тиихэдэ 43 наһатай Ринчиниинь Цыбэгтэеэ хамта нэгэ колхоздо һаалиин фермые даагшаар хүдэлнэ.

Тэрэшэлэн Арсалан үбгэнэй ашанарыншье мал ажал дээрэ хүдэлдэг. Жэшээлхэдэ, Сэсэгэй басаган Лиза Цыбенова 8-дахиие дүүргээд, колхозойнгоо, мүн аймагай эрхим һаалишадай нэгэн болонхой.

**

Үдэшын боро хараанай боложо байһан үе. Үбэлэй наран алтан шаргал туяагаа Нарин тосхон дээгүүр сасаһаар, хадын саагуур хорогодобо.

Тосхоной зүүн хойно түхеэрэгдэһэн хониной байрада хүрэхэдэмнай, хони хурьгадай мааралдаан дал хорёо соогуур таһалгаряагүй дуулдаба. Һайса дулаалагдаһан аад, түлигдэдэггүй дал соохи 6 таһалга дотор үбэл түрэһэн 300 шахуу хурьган томо, жэжээрээ илгагданхай. Цыбэг Арсалановнагай хурьгадтаа эхыень хүхүүлжэ байхые харахада, хонин ажалай талаар баян дүй дүршэлтэй хүн гэжэ гансата ойлгохоор. Мүн хамта хүдэлжэ байдаг хурьгашан Антонида Леоновадаа һай һайн заабари, зүбшэлнүүдые ойлгосотой тодоор үгэнэ.

—Антонида аа, хурьгадые барихадаа хүл шэхэн хоёрһоонь татажа огто болохогүй. Хурьгадые ондо ондоо хониндо табижа хүхүүлхэ гээшэ тон зохихогүй хэрэг. Юуб гэхэдэ, нэгэ хурьган өөрынгөө эхые ходо хүхэбэл, бэлээр үбдэдэггүй, тобир тарганаар, түргэн түлжэдэг юм. Ойлгоо бэзээш?

—Ойлгоо, ойлгоо, Цыбэг хээтэй,—гээд нүгөөдэ басаганайнгаа харюусахада, Цыбэг Арсалановна үшөө хорёод хонидые оруулжа, хахад часай турша соо хурьгадтайнь хамта байлгаад, хүхүүлхэ гэһэн захяа үгэмсөөрөө, гэртэ орыт гэжэ бидэниие уриба.

Гэртэнь ариг сэбэр... Шэнэ түхэлэй гардероб, комод болон аятайханаар заһажархиһан ялагар орон шэмэглэнэ. Ажалша бэрхэ хүнэй гэртэншье, газааншье аятай зохид байдаг ха юм. Хэжэ байһан ажалыншье урагшатайгаар ябадаг гээшэ. Энэ Цыбэгнай эгээл тиимэшүүлэй нэгэн юм. Отарадань эрэ хүнэй саг үргэлжэ хүдэлдэггүйшье һаа, өөрөө дал хорёогоо яндайтар заһажархёод байдаг. Үбһэ тэжээлээ үлүү талаар гаргашалхагүйн тула хонидойнгоо хобоо хобтые өөрөө дархалаад, колхозой хүтэлбэрилэгшэдтэ ехэл магтуулаа һэн.

—Манай Цыбэгые 51 наһатай юм гэжэ хэлээ һаа, заримашуул үнэншэхэгүй байха. Теэд энэ нүхэрнай колхозойнгоо 465 хонитой отарые эсэгэһээ хойшо ходо даагаад ябана. Урдандаа отарынь хонид булта шахуу шэрүүбтэр нооһотой байһан юм. Нүхэр Цыбиковагай оролдолгын ашаар мүнөө отарынь хонид имагтал нарин нооһотой болгогдоо, үүлтэрыншье һайжаруулагдаа. Цыбэг Арсалановна зуун эхэ хонин бүриһөө урзанда—114 хурьга, нёдондо 119 хурьга абажа, гарза хоролтогүйгөөр түлжүүлээ; хонин бүриин 2,5 килограмм нарин нооһо хайшалаа һэн,—гээд урдань Арсалантанай артельдэ гэшүүн болоро ороходонь түрүүлэгшэ байһан, мүнөө колхозой шалгалтын комиссиин гэшүүн нүхэр Коротаев хөөрэнэ.

Наринай солого хонишон нүхэр Цыбикова наһатайшаг боложо байгаашье һаа, «1965 он болотор үшөө шангаар, бүри эдэбхитэйгээр ажаллахаб» гэжэ мэдүүлээд, 1959 ондо 100 хонин бүриһөө 140 хурьга абаха, хонин бүриин гурбан килограммһаа доошо бэшэ нооһо хайшалха уялга абанхай. Тиихэдэ мүнөө сугтаа хүдэлдэг хүбүүд, басагадтаа хонин ажалай хүндэтэйшье, бэрхэтэйшье байһые һайса ойлгуулжа, тэдэниие хонишод болгон һургахаар шиидэнхэй.

—Манай отара коммунистическэ ажалай отара гэжэ нэрлүүлхын түлөө тэмсэлдэ жагсаха,—гээд нүхэр Цыбикова хөөрөөгөө дүүргэбэ.

**

Үни холоһоо үнэн сэхээр ажаллажа байдаг ахалагша хонишон Цыбиковагаа Свердловэй нэрэмжэтэ колхозойхид БурАССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидат болгожо нэгэн дуугаар дэбжүүлбэ. Зон нүхэдтөө хүндэтэй Цыбэг Арсалановна Цыбикова арадайнгаа этигэл найдабариие харюулхань лабтай.

М. Гончиков.

Найдабарииень харюулха байха

Борьёогой үүлтэртэ хонидой совхозой хүдэлмэришэд болон алба хаагшад ажалшадай депутадуудай Зэдын аймагай Соведэй депутадта кандидадаар түрүү хонишон Долсон Загадаевна Цыреновае нэгэн дуугаар дэбжүүлээ.

Долсон Загадаевна 1918 ондо малша айлай бүлэдэ түрэжэ, хара багаһаа хони харууһалжа, мал гэхэдэ хүхюу зоримгой болодог хүнүүдэй нэгэн. Борьёогой совхоздо хонин ажал дээрэ хүдэлмэрилжэ эхилхэдээ, тэрэнэй багаһаа хадууржа абаһан баян дүй дүршэлынь бүри тодоор харагдаа һэн. Тиибэшье Долсон Цыренова хёрхо һанаамгай дээрэһээ аха заха хүнүүдэй ажал хүдэлмэриие үндэрөөр сэгнэдэг, һайн талынь хадууржа абадаг юм.

Нёдондо жэлэй үбэлжэлгын хэды хүндэ хүшэр байбашье, хонидоо бултыень тобир тарганаар ногоон дээрэ гаргаһан байна. Түсэбэй ёһоор хонин бүриһөө 4 килограмм нооһо хайшалха байгаад, 4,553 килограмм хайшалһан юм.

Иимэ амжалта туйлаһанайнгаа түлөө ахалагша хонишон Долсон Цыренова Хүндэлэлэй грамотануудаар ,үнэтэ бэлэгүүдээр олон дахин шагнагдаһан байха.

Долсон Цыреновагай даажа байдаг отарынхид мүнөө жэлэй үбэлжэлгэдэ, түл абалгада хэзээ хэзээнэйхиһээ һайнаар бэлэдхээ. Хони, хурьгадайнь хашаа хорёо һайса дулаалагдажа, газаань 700 гаран центнер үбһэ, һолоомон асарагданхай.

КПСС-эй ээлжээтэбэшэ XXI съездын шиидхэбэринүүдээр зоригжоһон энэ отарынхид 1959 ондо 100 эхэ хонин бүриһөө 110 хурьга абаха, хонин бүриһөө 5 килограммһаа бага бэшэ нооһо хайшалха уялга абаа.

Энэ уялгаяа отарынхидай амжалтатайгаар дүүргэхэ байһаниинь лабтай.

Түрүү хонишон Долсон Загадаевна Цыреновагаа ажалшадай депутадуудай Зэдын аймагай Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлээд, Тасархайн 25-дахи һунгуулиин округой һунгагшад мартын 1-дэ тэрэнэй түлөө нэгэн хүн шэнгеэр дуугаа үгэхэнь лабтай.

Б. Чагдуров.

Кандидадууд һунгагшадтаяа уулзаба

Һая Улан-Удын модоной заводой клуб соо олон хүн зоной хабаадалгатай суглаан боложо үнгэрбэ.

Эндэ Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд, КПСС-эй Октябрьска райкомой нэгэдэхи секретарь Ф. И. Оглоблин, Улан-Удын модоной заводой хүдэлмэришэн А. Г. Плеханов гэгшэд һунгагшадтай уулзаба.

Д. Аюшеев.

Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадууд

А. Н. Гребенникова, ажалшадай депу... дуудай Городок городой Соведэй гүйца... мой түрүүлэгшэ.

С. С. Автушенко, КПСС-эй Хэжэнгы... комой нэгэдэхи секретарь.

И. А. Федотов, Зэдын комбинадай дирек...

Гушамянгатанай нэгэн

1955 оной эхин. Гээгдэнги колхозуудые шадамар бэрхэ хүтэлбэрилэгшэдтэй болгохо зорилгоор гуша мянган эдэбхитэд, мэргэжэлтэдые хүдөө нютагуудта эльгээхэ гэһэн КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хандалга бэшэг гараад, республика доторнай патриотическа ехэ хүдэлөөн болоо.

Улан-Удын 22-дохи дунда һургуулида олон жэл директорээр хүдэлжэ байһан Николай Будеевич Иринчеевые эгээн тэрэ үеэр партиин Железнодорожно райкомой секретарь дуудуулба. «Һургуулиин лэ хэрэгээр дуудаа юм ааб даа» гээд, юушье бэлдэнгүйгөөр ошобо ха. Юуб гэхэдэ, һургуули тухай хэнэй, ямар сагташье асуудал табяа һаа сээжээр харюусаха байһандаа этигэжэ ябаа ха юм.

Райкомой секретарь дарууханаар угтажа, һургуули тухайдань бага зэргэ юумэ һураад, «партиин ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хандалга бэшэг уншаа гүт?» гэжэ асууба. — «Уншаа» гээд харюусаба. Райкомой секретарь директорэй намтарые һайн мэдэхэ янзатайгаар иигэжэ хэлээ һэн:

— Тамнай урдань хүдөө ажахын мэргэжэлтэй, долоо-найман жэлдэ агрономоор хүдэлһэн, Томск городто хүдөө ажахын институдай мелиоративна факультедтэ һураһан байна хаяат? Эхэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда хабаадажа, дайсанаа даралсаһанай һүүлдэ дунда һургуулиин директорээр арбан жэл хүдэлхэдөө эмхидхэхы шадабаряа харуулһан байнат. Тан шэнги коммунистые хүдөө эльгээгээгүй һаа, хэниие эльгээхэбибди. Үглөөдэр болотор бодожо үзэгты,—гээд райкомой секретарь үлэбэ.

Райкомһоо гараад ябахадаа, директорэй досоо олон янзын бодол дээрэ дээрэһээнь орожо гаража,

зүрхэниинь лүс лүс сохилжо байгаа һэн гэхэ. «Колхоздо гараад хүдэлжэ шадаха гүб», «гэрээрхимни юун гэхэб», «багшынгаа хүдэлмэриие яажа орхихобиб» гэһэн бодолнууд «Ши партиин гэшүүн гээшэш, шадахаш» гэһэн мэдэрэлтэйнь мүргэлдэжэ оробо.

Автобусдо һуугаад бусажа ябахадань, тэрэнэй ухаанда урданай ябаһан ябадал, хэһэн хүдэлмэри хэзээ үни мартагдашаһанаа дахин һонорхоноор һанагдан тодорбо. Түрэһэн Алайрайнь үргэн уужам дайда, набша сэсэгээр бүрхээгдэһэн Аляа нютагынь, хамта наадажа зугаалжа ябаһан нүхэдыншье һанаанда ороод абана. Арбан долоотойдоо Алайрай дунда һургуули дүүргээд, түрүүшынхеэ Эрхүү хото ошожо, хүдөө ажахын техникумдэ һураһанаа, удаань хэдэн жэлдэ агрономоор хүдэлһэнөө, Томскдо һураһанаа, дайнда ябаһанаа, багшалһанаа хойно хойноһоонь һанана.

Үглөөдэрынь һургуулиин партийна эхин организацида иимэ мэдүүлгэ ороод байба: «КПСС-эй ЦК-гэй, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй хандалга бэшэгтэй танилсаад байхадаа, колхоздо ошожо хүдэлхэ хүсэл намда түрэбэ. КПСС-эй гэшүүн Н. Иринчеев».

Тэрэ үдэртөө партийна суглаан боложо, үгэ хэлэһэн коммунистнууд Николай Будеевичын эмхидхэхы шадабаритай, щэн зоригтой, үнэн сэхэ, өөрөөшье һайн журамтай, хүнүүдтэшье эрилтэ табихадаа шадаха байһан тухайдань тэмдэглээ. Тиигээд партийна суглаан коммунист Н. Б. Иринчеевэй колхоздо хүдэлхэеэ ошохыень дурадхаха гэһэн шиидхэбэри нэгэн дуугаар абаа һэн.

**

Хэдэн һарын үнгэрөөд байхада, Кяхтын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхозой хамтын суглаан боложо, Ехэ Нугын колхознигууд колхозой тогтоһоор хори наймадахи түрүүлэгшээ һунгаа һэн. Тэрэнь Николай Будеевич Иринчеев байһан юм.

Жэл бүри тооной түрүүлэгшэ һэлгэгдэхэдээ юун һайн байха һэм даа. Колхозынь малай байраар муу, колхознигуудай ажалай журам һула, ажалта үдэртөө тэрэ жэл килограмм таряа, 90 мүнгэ хубааһан байгаа. Адууһа малай ашаг шэмэ тон бага: үнеэн бүриһөө жэлдээ миил 566 литр һүн һаагдаһан, хонин бүриһөө арайхан гэжэ 1,5 килограмм нооһон хайшалагдаһан юм.

Шэнэ түрүүлэгшын хүдэлжэ эхилхэдэ, орохо гэршьегүй, һуужа ябаха хүнгэн машинашьегүй, урма хухархаар байгаа бэлэй. Теэд хэниие зэмэлхэ, хэнһээ гуйлта эрихэбши даа. Өөрөө хүдэлөөд, өөһэдынгөөл хүсөөр бусад түрүү колхозуудай зэргэдэ гараха ушартай байһаниинь мэдээжэ байба.

Тиимэл хадань Николай Будеевич хоёр хамсыгаа шуугаад, үдэр һүниие мэдэнгүй бригада, фермэ дээгүүрээ ябажа, колхозой зониие, эдэбхитэдые эмхидхэжэ ороо һэн. Түрүүщүүлые урмашуулжа, ажалда хойрогоор хандагшадые олоной шүүмжэлэлдэ табижа эхилээ.

Артелиин хэрэгые амжалтатайгаар ябуулхада һаад хэхэ юумэн али олон дайралдаа. Хэдэн жэлдэ сугларһан үри шэрэдэ заха байхагүй. Банкһаа мүнгэ абаха гэхэдэ счёт хаалгатай, машинаар хүдэлмэри хэхэ гэхэдэ—бензин ехэ хэрэгтэй. Иимэ байдалда жэл тухай хүдэлөө.

Түрүүлэгшэ өөрөө артелиингээ «ноёдые» дахуулаад, барилгын модо отололсожо, тэрэнээ зөөлсэжэ, һаалиин фермэ барилсажа гү, али хүнүүдээрээ хамта кукуруза һуулгалсажа ябахыень колхознигууд харахадаа, «ёһотойл ажалша бэрхэ түрүүлэгшэ олдоо байна даа» гэлсэдэг болоо һэн.

Зунай нэгэ үдэр «ГАЗ-69» машинаар дүүрэн үбгэдые һуулгаад, Николай Будеевич колхозойнгоо поли, сабшалан, бригада, фермэ дээгүүрээ ябаба. «Зай, үбгэд, энэ колхозоо эмхидхэжэ, хүл дээрэнь гаргалсаһан хүнүүд байнат. Мүнөө партимнай колхозуудай ажахые бүри хурданаар хүгжөөхэ зорилго табяад байна. Ажал хүдэлмэридэ заха байхагүй. Хүдэлмэришэд дутана. Туһалалсыт» гээд хандаа һэн. Тэдэнэрыншье түрүүлэгшынгээ уряае дэмжэн, бултадаа ажаллажа эхилээ бэлэй. Колхозой правлени хүдэлмэриин наһанһаа гараһан үбгэдэй хэһэн ажалта үдэртэ тусхай түлбэри тогтоожо, тэдэниие ехээр урмашуулаа.

Үбгэдэй хүсөөр нилээд ехэ юумэн бүтээгдээ. Гахайн зундаа байха байра шэнээр түхеэрэгдээ, үбһэ тэжээл бэлэдхэлгэдэ, ургаса хуряалгада эдэбхи шударгыгаар ябалсаа.

Колхозой бригадирнууд, фермые даагшад болон бусад тушаалтандаа Николай Будеевич илангаяа шанга эрилтэ табидаг. Халуун хүдэлмэриин хаһада колхозой бригадирнууд, фермые даагшад, складые даагшад, бухгалтернууд, шофёрнууд үдэшэндөө сугларжа, хүдэлмэриин үдэрэй дүнгые согсолдог, үглөөдэр хэхэ хүдэлмэреэ хэлсэдэг заншалтай. Правленидэ үглөө бүри хүнүүд суглархаяа болёод, дааһан дааһан ажалдаа сэхэ гарадаг болонхой. Түрүүлэгшэшье правленидээ ерэлтэгүй бригадаар ябажа, үглөөнэй хүдэлмэри шалгадаг.

Гурба-дүрбэн жэлэй туршада колхозой түрүүлэгшэ, коммунистическэ партиин гэшүүн Николай Будеевич Иринчеевэй хүтэлбэри доро Ехэ Нугада нилээд ехэ хубилалта болоо. Энэ үе соо Сталинай нэрэмжэтэ колхоз гээгдэлһээ гаража, түрүү ажахынуудай нэгэн болоо. Адууһа малай ашаг шэмэ эрид дээшэлээ. Хэрбээ 1955 онтой сасуулбал, үнгэрэгшэ жэлдэ 2,5 дахин ехэ һүн һаагдаа, хоёр дахинһаа ехэ нооһон хайшалагдаа, дүрбэн ...гаад центнер ехэ мяхан аб... Тиигэжэ эдлүүриин газарай гектар бүридэ 74 килограмм ...һон, 30 центнер һүн, 8,4 цент... мяхан абтаһан байна. Бүхы ма... тоо толгой олошороо. Тэрэ то... үхэр 300-гаад толгойгоор, хо... 3200 толгойгоор, гахай хоёр да... олон болоо. Һүүлэй жэлнүүдтэ... луу, нугаһан тэжээгдэдэг болон...

Эдэ бүгэдын эсэстэ, парти, пр...вительствын анхарал оролдо... ашаар артелиин мүнгэн олзо до... гурба дахин үлүүтэйгээр дээш...жэ, гурба миллион түхэригтэ ... тэлөө. Тиигэжэ нёдондо жэлэй д...гөөр колхознигуудай ажалта ү... бүридэ 4 түхэриг 40 мүнгэ, ... килограмм таряа талха хуба... аргатай болоо.

Һүүлэй гурбан жэлэй турш... үнсэдэй типовой хоёр байра, ту...лай, тахяа шубуунай байра... шэнээр баригдаа. Зундаа ма... байха хэдэн байра, цемент ш...тай тарянай тоогууд түхеэрэг... гэр байра олоор баригдаа. 600 м...ган түхэригэй сэнтэй трактор, ... шинанууд худалдагдан абтаа. К...хоздоо ашаа шэрэхэ арба гаран ... томашинатай, гурбан хүнгэн ма...натай болонхой.

Коммунистическэ парти... үргэн олон колхознигуудай эти... найдабариие үнэн сэхээр дүүр... байһандань Николай Буде... Иринчеевые Ехэ Нугын ажал... Бурядай АССР-эй Верховно Со...дэй депутадта кандидат бол... дэбжүүлээ. Һунгуулиин 83-... Усть-Киранай округой һунга... КПСС-эй гэшүүн, гушамянгата... нэгэн—Николай Будеевич Ир...чеевтэ һунгуулиин үдэр нэгэн ... шэнгеэр дуугаа үгэхэнь лабтай.

А. БОРИСОВ.

Ойлгууламжын хүдэлмэриие удха түгэлдэрөөр, ажабайдалтай нягта холбоотойгоор ябуулая

☆ ☆

Шадамар пропагандист

...рин аймагай Свердловэй нэ...жэтэ колхозой партийна органи...ии дэргэдэ экономико шудалха ...жок эмхидхэгдэһэн байна. Энэ ...жогто колхозой бригадирнууд, ...шад, механизаторнууд, хүдөө ...хын мэргэжэлтэд, багшанар, ху...даа наймаанай хүдэлмэрилэг...—хамта 18 коммунистнууд, ...сомолой 2 гэшүүд һурана. Кру...ой пропагандистаар колхозой ...ном нүхэр С. Бекетов томилог...ой. Энэ нүхэр кружогой хэ...лые һонирхолтойгоор үнгэргэ... материалаа һайнаар ойлгуул... тулада ехээр оролдодог юм.

...сэбэй ёһоор шудалагдаха ма...лай хажуугаар эдэндэ шэнэ ...он жэлэй түсэбые ойлгуулжа ...г байна. Энэ материалтай та...суулхадаа, колхозой түсэбые ...рамма дээрэ зураглан харуул...тон ойлгосотойгоор заана. Нү... Бекетов ээлжээтэ хэшээлдэ бэл...ээ, колхозой жэл бүриин тоо...һоо материал абажа, эли тодо ...мтануудые харуулдаг юм.

...ропагандист Бекетовэй хэшээ... үнгэргэхэ үедэ олон асуудал га...г, тэдэниие хамтадаа шиидхэ... байна. Колхозой мал ажал, ...ан ажал ямараар хүгжэнэб, хэр ...олзо доход абтанаб гэһэн асуудалнуудай хэлсэгдэхэдэ, коммунистнууд тон ханамжатайгаар хабаадажа, олон дурадхал оруулаа. Колхозой шалгалтын комиссиин түрүүлэгшэ нүхэр Р. Григорьев нэгэ хэшээл дээрэ үгэ хэлэхэдээ, колхоз доторнай ажалай бүридхэлгэ һула, тиимэһээ ажахыда ехэ хохидол болоно гэжэ тэмдэглээ.

— Энээниие гуримшуулхын тула ажалай нормо, түлөөһэнэй сэн тогтоохо ёһотой. Ажал багатай зарим хүдэлмэриин түлөөһэн ехэ аад, ажалта үдэр үлүү гаргашалагдадаг ушар олон. Энээниие гуримшуулха тухай колхозой правленидэ дурадхаха хэрэгтэй,— гэжэ нүхэр Григорьев мэдүүлбэ.

Игэжэ хэшээлээ колхозой ажабайдалтай холбожо үнгэргэхэдэнь, ехэ һонирхолтой байна. Кружогто хабаадагшад — Н. Десятов, С. Любишин болон бусад хэшээл болгон дээрэ һайшаалтай дурадхалнуудые оруулдаг, асуудалнуудые табидаг байна.

Энэ кружогой хэшээлнүүд эмхитэй һайнаар үнгэргэгдэжэ, коммунистнууд, комсомолшуудай экономико шудалха бодото һургуули болоно.

Д. Аюшеев.

Оро үсхэбэрилэгшэдтэ агитатор ерээ

...рид эгсэ дабаануудые да...жа, һарьдаг хүбшын хүр...ла махаһаар, хадын түргэн ...рхонуудай ондоли дээгүүр ...льтирһаар агитатор Иван ...колаевич Воронин оро үс...бэрилэгшэдэй үбэлжэжэ...һан газарта хүрэжэ ерэбэ. ...унтын аймагай «Заветы ...льича» колхозой гэшүүд ...ван Николаевичые ехээр ...дэлдэг, ерэхыень хүлеэн ...даг юм.

Фермэдэ ерэмсээрнь зоншье ...ларжа, нүхэр Воронин һая ...ложо үнгэрһэн КПСС-эй ...I съезд тухай түрэл эвенк ...лэн дээрэ хөөрэлдөө хэжэ ...халба. Съезд дээрэ зүбшэн ...лсэгдэһэн долоон жэлэй ...барита тоонууд тухай тэрэ ...о үсхэбэрилэгшэдтэ тодо ...нороор, нютагайнгаа жэшээ, ...римтануудые хэрэглэжэ ...гаад, һонирхолтойгоор хөө...нэ. Суглараагшад агитато...йнгаа хөөрэхые ехэл һонир...лтойгоор шагнажа, манай ...рон дотор жаргалта һайхан ...йдал—коммунизм байгуул...а асари ехэ зорилгонуудые ...ры совет арадтаяа хамта ...машан угтажа, һайшаажа ...умад. Хирэ-хирэ болоод ху...үд асуудалшье һурана.

Партиин XXI съездын материалнуудаар нилээд удаахан саг соо хөөрэлдэһэнэй һүүлээр нүхэр Воронин Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн «Заветы Ильича» колхозой суута ангуушан Анна Семеновна Догончинагай намтар, ажал хүдэлмэри болон ажал-ябуулга тухайнь оро үсхэбэрилэгшэдтэ баяртайгаар хэлэжэ үгөө.

—Бидэнэр, урдань ой тайгын оёороор нүүжэ, ан гүрөөлөөр ами хоолоо тэжээжэ ябаһан эвенкнүүд республикынгаа засаг түрын дээдэ органдо түлөөлэгдэхэ депутат болохобди гэжэ һанаандаашье оруулха байгаа аалди? Харин Совет засагай ашаар манай багахан арад эрхэ сүлөөгөө оложо, оронойнгоо олон тоото арадуудай үнэр жаргалта бүлын дунда бүрин эрхэтэ гэшүүн боложо, эрхим басагадайнгаа нэгые—мэргэн ангуушан Анна Семеновнагаа республикын Верховно Соведэй депутадаар һунгахаяа байна ха юмбибди, —гэжэ агитатор хөөрэлдөөгөө дүүргэбэ.

—Суута мэргэн басаганайнгаа түлөө нэгэн хүн шэнгеэр дуугаа үгэхэбди!—гэжэ эндэхид баяр баясхалантайгаар мэдүүлбэ.

Игэжэ партийна организацинингаа даалгабаряар нүхэр Воронин һунгалтада бэлэдхэлэй үедэ—холые холо гэнгүй, хүйтэниие хүйтэн гэнгүй—ой тайга соогуур махажа, оро үсхэбэрилэгшэдэй, ангуушадай дунда ойлгууламжын хүдэлмэриие оролдосотойгоор ябуулжа байнхай.

Зураг дээрэ: 1. агитатор И. Н. Воронин оро үсхэбэрилэгшэдэй холын фермэдэ ошожо ябаха замдаа. 2. Тэрэ фермэ дээрэ КПСС-эй XXI съездын материалнуудаар хөөрэлдөө хэжэ байна.

В. Шитиковэй фототекст.

☆ ☆

КПСС-эй XXI съездын материалнуудтай танилсана

Хориин аймагта агитационно-ниитын хүдэлмэри эдэ үдэрнүүдтэ үргэнөөр ябуулагдажа байна.

Февралиин 4-дэ аймагай центрын агитаторнуудай зүблөөн болоо. Тэндэ 60-аад хүн хабаадалсажа, уласхоорондын байдал тухай, һунгуулида бэлэдхэлэй үедэ агитаторнуудай үмэнэ табигдаһан зорилгонууд тухай, ойлгууламжын хүдэлмэриин арга метод тухай элидхэл, лекцинүүд болоо. Үглөөдэрынь агитпунктнуудые даагшанарай семинар боложо, партиин XXI съездын материалнуудые арад зондо хайшан гээд гүнзэгыгөөр ойлгуулжа үгэхэ тухай асуудал хэлсэгдээ. Агитпунктнуудые даагшад, нүхэд Цыренов, Бураков, Будажапов ойлгууламжын хүдэлмэри ябуулдаг дүй дүршэл тухайгаа семинар дээрэ хөөрэжэ үгэһэн байна. Партиин райкомой секретарь А. Г. Рандин мүнөө үедэ агитаторнуудай, агитколлективүүдэй урда табигдаһан зорилгонууд тухай тогтон хэлээ.

Мүнөө агитаторнууд даалгагдаһан участогуудтаа съездын материалаар хөөрэлдөө, уншалгануудые үнгэргэнэ, һунгагшадаа кандидадуудай ажабайдалтай, ажал хэрэгтэй танилсуулна. «Путь Сталина», «Улаан Одон» колхозуудай, Тээгдэ гэжэ нютагай, мүн аймагай центрын агитпунктнууд илангаяа һайнаар ажаллана.

«Съездһээ съезд хүрэтэр» гэһэн темээр һаяхан аймагай центртэ аман үгын журнал эмхидхэгдээ. Политехническэ һуралсал тухайда Хориин дунда һургуулиин һуралсалай талые даагша С. Б. Осодоев, хүдөө ажахые хүгжөөхэ тушаа манай партиин ехээр оролдодог тухайда РТС-эй парторганизациин секретарь Е. Н. Евшина, аймагай Соведэй гүйсэдхэхэ комитедэй түрүүлэгшын орлогшо Ж. Е. Будаев гэгшэд тэндэ үгэ хэлэһэн байна.

Ю. Чупов.

ХЭЗЭЭ ХҮДЭЛХЭ АГИТАТОРНУУД БЭ?

РСФСР-эй, Бурядай АССР-эй Верховно Соведүүдтэ, нютагай Соведүүдтэ һунгаха һунгалта болотор арба үлүүтэйхэн хоног үлэбэ. Эдэ үдэрнүүдтэ зоной дунда ниитэ-ойлгууламжын хүдэлмэри хаа хаанагүй үргэнөөр ябуулагдажа байнхай. Агитаторнууд КПСС-эй XXI съездын материалнуудые тайлбарилан ойлгуулжа, советскэ һунгуули тухай, депутадта кандидадаар дэбжүүлэгдэһэн хүнүүдэй намтар тухай хөөрэжэ үгэнэ. Мүнөө агитколлективүүдтэ халуун хүдэлмэриин ябуулагдажа байһаниинь хэндэшье мэдээжэ.

Теэд Хандагатайн леспромхозой агитпунктда ниитэ-политическэ хүдэлмэриин һэргэнгүй, хон жэн зандаа, айлнуудта, ой соо ажаллажа байһан модошодой дунда агитаторнуудай харагдадаггүй байхань гайхалтай. Агитпункт даагшые, агитколлективүүдэй хүтэлбэрилэгшэдые томилон баталаад лэ, леспромхозой партийна бюрогой гэшүүд һанаагаа амаршоо.

Энээнһээнь боложо, агитпунктнуудай, агитаторнуудай оролдоггүй, даалгагдаһан уялгадаа хайша хэрэгээр хандадаг байһаниинь элитээр харагдана. Жэшээ болгон, агитпунктын хүдэлмэриие абажа харая. Үни удаан саг соо хөөрэлдэжэ, арайхан гэжэ мэнэ һая, февралиин арбаадаар агитпунктын газаа «Агитпункт» гэһэн гаршаг үлгэгдөө. Библиотекын уншалгын зал соо түхеэрэгдээшэ энэ агитпункт хүнэй дура, анхарал татахаар шэмэглэгдээгүй байхаһаа гадна, лекци уншагданагүй, агитаторнуудай хөөрэлдөө, асуудал-харюугай вечернүүд, суута хүнүүдтэй уулзалганууд эмхидхэгдэнэгүй. Соёл гэгээрэлэй хүдэлмэриин дүй дүршэл ехэтэй нүхэр Н. И. Карпенко агитпунктые даагшаар томилогдоһон аад, уялгадаа хайша хэрэгээр хандана. Тэрэ оролдоо һаа агитпунктдаа элдэб һонирхолтой хэмжээ-ябуулгануудые үнгэргэжэ байха аргатайшье, шадалтайшье.

Тэрэшэлэн цехүүдэй агитколлективүүд муугаар ажаллана. Шэнэ Илькын түмэр харгын станциин агитколлективтэ зарим тэды хүдэлмэри хэгдэдэг байбашье (агитаторнууд айлнуудаар ябажа, һунгагшадтай хэды дахин хөөрэлдөө хээ), бусад агитколлективүүдтэ юуншье хэгдэнэгүй.

Жэшээлхэдэ, Шэнэ Илькын һургуулиин агитколлективэй (даагшань нүхэр Краснояров) олон агитаторнууд даажа абаһан айлнуудаараа ябажа, һунгуули тухай хөөрэлдөө хэнэгүй. Мүн Хандагатайн ОРС-ын (даагшань нүхэр Баглаев), леспромхозой доодо складай (даагшань нүхэр Петраковский) агитколлективүүдтэ иимэрхүү байдал үзэгдэнэ.

—Даалгагдаһан айлнуудтаа агитаторнууд ошоно, хөөрэлдөө хэнэ гү?—гэжэ нүхэр Петраковскиһоо асуубабди.

—Мэдэнэгүйлби, һүүлэй үедэ һонирхоо, шалгаагүйб,—гэжэ агитколлективые даагша һэнгэргүйгөөр харюусаба.

Һунгуулиин дүтэлшоод байн гэһээ, Хандагатайн леспромхозой партийна бюрогой секретарь нүхэр Савкин, хүдэлмэришэдэй комитедэй түрүүлэгшэ нүхэр Деркачев, Доодо Илькын сомоной Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Калашников гэгшэд зоной дунда ябуулагдаха ойлгууламжын хүдэлмэриие шангадхаха, һэргээхэ талаар хэзээ хэмжээ абаха юм?

С. Тюлюкин.

СОВЕТСКЭ БАЙГУУЛАЛТА

Саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэриин зарим дүнгүүд

Һаяхан манай Зэдын аймагай Соведэй гүйсэдком РСФСР-эй, Бурядай АССР-эй Верховно Соведүүдые, мүн нютагай Соведүүдые һунгаха һунгалтада бэлэдхэлтэй дашарамдуулан, хэһэн хүдэлмэриингөө дүнгүүдые согсолон гаргаба.

Энэ үнгэрһэн үедэ аймагай Соведэй депутадуудай болон саг үргэлжын комиссиин гэшүүдэй олонхинь оролдосотойгоор, эдэбхи үүсхэл ехэтэйгээр хүдэлөө. Аймагай Соведэй саг үргэлжын хүдөө ажахын комиссиин гэшүүд Доржи Банзаровай, Дзержинскиин нэрэмжэтэ, «Коммунизм» колхозуудаар болон Борьёогой хонинод совхозоор ябажа, хонидой үбэлжэлгые үнгэргэхэ, ерэхэ хабарай тарилгада бэлэдхэхэ талаар ехэхэн туһаламжа ажалшадта хүргөө. Мүн колхозууд хоорондын социалистическэ мүрысөө шалгажа, дутуу дундануудынь зайсуулһан, туһалһан байна.

Саг үргэлжын финансын болон наймаанай комисси (түрүүлэгшэнь депутат нүхэр С. Ж. Аржигаров) аймаг дотор худалдаа наймаанай хэрэгые һайжаруулха тушаа ехэ юумэ хээ.

Мүн элүүрые хамгаалгын болон арадай гэгээрэлэй хэрэгые эрхилхэ комисси муу бэшээр хүдэлмэрилөө. Энэ комиссиин дурадхалаар 1958 ондо XX партсъездын, Дзержинскиин, Чапаевай нэрэмжэтэ болон бусад хэдэн колхозуудта зунай сагта үхибүүдэй ясли нээгдэжэ, ажаллаа һэн. Тус комиссиин гэшүүд айлнуудай газаагуур болон үйлсэнүүдээр ариг сэбэр байха тушаа ехэхэн хүдэлмэри эмхидхэһэн байха юм.

Тиихэдэ депутадууд нүхэд Н. А. Цынков, Д. Д. Дымчиков гэгшэдэй туһаламжатайгаар Петропавловка, Дээдэ Үшөөтэй тосхонуудай үйлсэнүүдээр сад, сэсэрлиг таригдаа. Мүнөө гурбан жэлэй соёлой добтолгодо энэ комиссиин гэшүүд эдэбхитэйгээр хабаадана.

Аймаг дотор арадай гэгээрэлые саашадань хүгжөөжэ, һургуулиие ажабайдалтай нягта холбоо барисаатай болгохо асуудалые колхознигууд, бусад ажалшад эдэбхитэйгээр зүбшэн хэлсээ. Мүнөө түрэлхидэй болон ниитын эмхи зургаануудай хабаадалгатайгаар Баянай долоон жэлэй һургуулиин байшан гэр баригдажа байна. Энэ барилгые аймгүйсэдкомой гэшүүн, депутат С. Ф. Таракановский хүтэлбэрилнэ.

Олон депутадуудай оруулһан дурадхалаар мүнөө аймагай олонхи һургуулинуудта колхозуудай туһаламжаар һуралсалай мастерскойнууд баригдажа эхилээ.

Аймагай Соведэй депутадууд һунгагшадай үгэһэн захяануудые дүүргэхэ талаар ехэ хүдэлмэри ябуулжа байна. Һунгагшадай захяануудые дүүргэн, Бага Нарин гэжэ тосхондо шэнэ клуб баригдаа, мүн XX партсъездын нэрэмжэтэ колхозой клуб заһабарилагдаһан байна.

Үнгэрһэн жэл аймагай Совет ажалшадые гэр байраар хангаха асуудалда ехэхэн анхарал хандуулһан юм.

Ажахын үнгэрһэн 1958 ондо аймаг дотор нилээд олон асуудалнууд саг болзортоо шиидхэгдэжэ, хүсэндөө хүргэгдөө. Жэшээнь, аймагай колхозуудаар хонидой тоо 10 процентээр олошоржо, гүрэндэ 320 тонно нооһон худалдагдажа тушаагдаа. Энэнь 1957 онойхиһоо 43 тонноор ехэ болоно. Энээнэй ашаар аймагай колхозууд 13 миллион тухай түхэриг олзо абаа.

Тиигэбэшье саг үргэлжын комиссинуудай ажал хүдэлмэридэ нилээд олон дутуу дунданууд бии. Аймагай Соведэй зарим депутадууд саг үргэлжын комиссинуудай хүдэлмэридэ туһа хүргэдэггүй, харюусалгагүйгөөр хандадаг. Хүдөө ажахын, культурно-гэгээрэлэй комиссинууд үшөөл муугаар ажаллаһаар.

Мүнөө мартын 1-дэ болохоёо байгаа һунгалтада бэлдэжэ байхадаа, ажалшад муугаар хүдэлһэн хүнүүдэй орондо өөһэдынгөө дундаһаа нютагай Соведэй депутадта кандидадуудаар ажалдаа шалгаржа, арадтаа магтуулһан хүбүүд, басагадаа дэбжүүлһэн байна.

Ф. Манжуев,
Зэдын аймагай Соведэй гүйсэдкомой секретарь.

Һунгуулиин участогуудта һунгагшадай список шалгагдажа эхилээ. **Зураг дээрэ:** Улан-Удын арбадахи участогай һунгуулиин комиссиин гэшүүн М. И. Щекотова һунгагша Г. М. Дондуковагай нэрэ обогые список соо шалгажа байна.

А. Мантаевай фото.

Шэн зоригто ажалай бурьялаан

...һайндэрэйхеэр, гоё һайханаар хубсалһан хүнүүд зүг бүхэнһөө хүнгэншье, ашаанайшье автомашинануудаар, шарга, тэргээршье ерээд, аймагай Культурын байшангай газаа буужа байна. Хүн бүхэн хүхюутэй, зугаатай. Илангаяа залуушуул олон.

Уданшьегүй Культурын байшан соо ехэ найр зугаа захалшоо бэлэй. Үнгэрэгшэ жэлэй ноябрь, декабрь һарануудта эрхим амжалта туйлажа, социалистическэ мүрысөөнэй түрүү зэргэдэ гараһан 150 гаран һаалишад сугларaa. Мүн аймагай партийна, советскэ, хүдөө ажахын органуудай түлөөлэгшэд, түрүү колхозуудай түрүүлэгшэнэр, фермые даагшанар бии.

Үнгэрэгшэ жэлдэ үнеэн бүриһөө дунда зэргээр 1700 литр, тэрэ тоодо һүүлшын хоёр һара соо—232 литр һү һаажа, социалистическэ мүрысөөндэ түрүүлһэн «40 лет Октября» колхозой һаалишад тухай ехэ хөөрэлдөөн, тэдэниие магталган болоно. Энэ колхоз КПСС-эй айкомой, аймгүйсэдкомой дамжуулгын Улаан тугые хоёрдохи һараяа барижа байнхай. Мүн ноябрь һарын мүрысөөнэй дүнгүүдээр КПСС-эй обкомой, республикын Министрнүүдэй Соведэй дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн байна.

Энэ хоёр һара соо үргэлжэлһэн социалистическэ мүрысөөндэ эрхимлэжэ гараһан 33 һаалишанда партиин айкомой, аймгүйсэдкомой хүндэлэлэй грамота үнэтэ бэлэгүүдтэйгээр барюулагдажа, «Аймагай эрхим һаалишан» гэһэн нэрэ зэргэ олгогдобо.

Игэжэ Кударын аймагай эрхим һаалишад аймагайнгаа Культурын байшанда олоороо сугларжа, һайнаар найрлаһан, саашанхи зорилгонуудаа хараалһан байна.

Үнгэрэгшэ намар аймагай һаалишадай зүблөөн боложо, үбэлэй һарануудта һү ехээр һаахын тулада хоёр һарын социалистическэ мүрысөө соносхохо, тиигээд мүрысөөнэй дүнгые январиин 1-дэ гаргажа, һаалишадай найр зугаа эмхидхэхэ гэжэ шиидхэгдээ бэлэй. Энэ мүрысөөндэ түрүүлжэ, һаалишадай найр зугаада хабаадалсаха эрхэ олохын түлөө хоёр һара соо һаалишад үсэд шангаар оролдоһон, эрхимүүд тодоржо гараһан байна.

Үргэн далайсатайгаар дэлгэрһэн энэ мүрысөөнэй ашаар 1958 оной һүүлшын хоёр һара соо аймаг дотор һү һаалга эрид дээшэлээ. Ноябрь һарынхида орходоо декабрь соо хамта 110 мянган литр, урзанданай декабриинхида орходоо 52168 литр ехэ һүн һаагдаа. Тиигэжэ аймагай колхозууд 1958 ондо түсэбһөө гадуур 14 мянган центнер һү гүрэндөө тушааһан байна.

Зониие игэжэ урмашуулаад, тодорхой зорилго табяад, социалистическэ мүрысөө дэлгэрүүлхэдэ аша үрэнь хэзээдэшье ехэ, үргэн далайсатай байха гэжэ дүй дүршэл харуулна. Кударын аймагта хоёрдохёо иимэ мүрысөөнэй дүн соносхогдожо, һаалишадай найр зугаа болоо. Үнгэрэгшэ зун баһа иимэ найр болоһон юм.

Энэ һонирхолтой мүрысөөнэй соносхогдохотой хамта, колхозуудай, илангаяа «40 лет Октября», «Путь Октября», «Путь к коммунизму», Куйбышевай нэрэмжэтэ колхозуудай партийна эхин организацинууд эмхидхэлэй, ойлгууламжын хүдэлмэриие үргэнөөр ябуулжа захалһан, үбэлдөө һү һаалые дээшэлүүлхын түлөө тэмсэлдэ фермэ, гүүртэ бухэниие, һаалишан бүхэниие эдэбхитэйгээр хабаадуулхаяа оролдоһон байна. Эдэ колхозуудай хүтэлбэрилэгшэд һаалишадтаа ажал хүдэлмэриин, ажаһуудалай таарамжатай һайн арга боломжо бии болгохо хэрэгтэ онсо анхаралаа хандуулһан байгаа.

Партийна эхин организацинуудай шиидхэбэреэр коммунистнууд үбэлжэлгын үедэ һаалиин үнеэдэй харууһа, эдеэлүүлгые һайжаруулха хүдэлмэридэ һаалишад, малшадта туһалалсаа. Юрэнхыдөө бүдүүн тэжээл уридшалан заатагүй буйлуулагдажа, бэлэдхэгдээд, үнеэдтэ эдюулэгдэдэг, бүлеэдхэгдэһэн уһан уулгагдадаг болоһон байна. «Путь Октября» колхоздо Ехэ-Кударын РТС-эй мэргэжэлтэд туһалалсажа, Нурминскиин дурадхаһан аргаар үбэлдөө үнеэдые бүлеэдхэгдэһэн уһаар уһалха механизм тодхогдоо. Энэ колхоздо мүнөө үбэлдөө үнеэдэй эдеэлүүлгэ, харууһалга һураггүй һайжарһан байха юм. Эдэ бүгэдын ашаар колхоздо декабрь соо ноябриинхида орходоо хоёр дахин ехэ һүн һаагдаа. Ноябрьда хамта 11731 литр һүн һаагдаһан аад, декабрьда 23146 литр һаагдаһан байна бшуу.

Энэ найрай һүүлээр КПСС-эй XXI съездын хүндэлэлдэ социалистическэ мүрысөөн улам хүсэтэйгөөр дэлгэржэ, үбэлэй һарануудта һү ехээр һаахын тулада үсэд шанга тэмсэл захалаа һэн. Тиигээд январь һара соо үнеэн бүриһөө 118 литр һү һааһан Сталинай нэрэмжэтэ колхоз аймаг соогоо түрүүлжэ гарашаба. Энэ колхоз нёдондо январиинхида орходоо хамта 9700 литр ехэ һү һаагаа. Зарим түрүү һаалишадынь, жэшээлхэдэ, Е. М. Слептенова—203 литр, И. М. Богидаева—197 литр һү үнеэн бүриһөө һааһан байна. 1958 ондо түрүүлһэн «40 лет Октября» колхозойхид түрүү һууряа алдабашье, январь һарада үнеэн бүриһөө 116 литр һү һаажа, хоёрдохи һуури эзэлээ. Февраль соо нэгэдэхи һууряа алдахагүйн тулада эндэхи һаалишад һарын эхинһээ хойшо шангаар тэмсэжэ захалба.

Харин тиихэдэнь үнгэрэгшэ һарада бараниие ахижа гараһан Сталинай нэрэмжэтэ колхозойхид РСФСР-эй, Бурядай АССР-эй Верховно Соведүүдэй, нютагай Соведүүдэй һунгалтын хүндэлэлдэ дээшэлүүлэгдэһэн социалистическэ бүри ехэ уялгануудые абаад, шармайн оролдожо байнхай. Эндэхи һаалишад февраль соо үнеэн бүриһөө 150 литр һү һааха гэжэ шиидэнхэй.

Аймагай бусад колхозуудые холохон ахижа, мүрысөөнэй обто абаһан һаалишадай хэлээшээр, «ана мана сохилдожо» ябаһан энэ хоёр колхозой алининь февраль соо уритагша ааб? Тиихэдээшье үшөөл мэдэхын аргагүй: магад үшөө нэгэ ондоо колхоз урагшаа һуга һүрэн гаража, эдэ хоёрые хоюулайень хойноо үлөөжэрхихэ аалам?

С. Таханов.

Монгол-ород толь тухай нэгэ хэды тэмдэглэл*

Агуухэ Октябриин революциин ашаар Монгол уласай хүдэлмэришэн арад гэгээрэл болбосоролой замаар маша түргэн дабхижа, гадаадын олон уласуудтай хэлхеэ холбоогоо үргэдхэжэ байна. Илангаяа Советскэ Союзай арадуудтай ахадүүгэй нягта холбоо харилсаатай ябаһан тула, тэрээнэй баялиг—хэлэ бэшэг шудалхые эрмэлзэжэ, элдэб ухаанай ном дэбтэр түрэлхи хэлэн дээрээ зохёохо, оршуулхын талаар ажаллаһанай удаа энэ толь хэблэгдэһэн юм.

Монгол уласай шэнжэлхы ухаанай хүрээлэн толиин оршолдо иигэжэ бэшэһэн байна: «...баян монгол хэлэнэй санһаа эгээл шухала, хэрэглэгдэдэг үгэнүүд тольдо оруулагдаба». Харюусалгата редактор энээнтэй адлишуу тайлбари үгөөд, саашань иигэжэ нэмэнэ: «...түүхын ном дэбтэр болоод, урданай уран зохёол уншахада аша туһа болохын тула хуушарһан үгэнүүд (архаизмууд) энэ тольдо ниитлэгдэбэ».

Хуушарһан үгэнүүд тус хэлэнэй иимэ бүлэгүүдтэ оруулагданхай.

1. Ан, шубуун, хорхой шумуул.
2. Ургамал, үрэ жэмэс.
3. Минерал, хими.
4. Үбшэн үлбэр гэхэ мэтэ.

Баһа хуушарһан үйлэ үгэ тэмдэгэй нэрэ хоёр нилээд олоор тольдо оруулагданхай. Энэ ушарые хуряамжалһан жэшээнүүдээр баталбал:

МОТ- Монгол-ород толь	ОМТ- Орос-монгол толь	БТ- Бурят тольнууд
I. 1. Асмаг	агталсан гахай	агталһан гахай
2. бамбаруун	баавгайн зулзаг	баабгайн хүбүүн
3. бор	халюуны зулзаг	халюунай зулзага
4. мигуй	мии, мигуй	миисгэй, хөөшхэ
5. мангис	дорго	дорго(н)
6. номон	сохор номин	мана һохор,
7. өтөг	баавгай	баабгай,
II. 1. багваахай	баавгай цэцэг	нямняа сэсэг,
2. бажууна	хишүүн	гэшүүнэ
3. бивлэн	повор, халуун өвс	халуун үбһэн, перец
4. интоор	интоор	вишни (вишня)
5. вандуй	хар буурцаг	хара гороохо
6. гадаль	гадаль	банаан
7. гандгар	өмхий ховол	бузина
III. 1. байбан(г)	байбан	байбан
2. барагшин	газарийн давирхай	асфальт
3. болор	молор	молор
4. боржин	боржин чулуу	гранит шулуун
5. гантиг	тосон цагаан чулуу	өөхэн шулуу(н)
6. хас	хас чулуу	хас шулуун (н)
IV. 1. бадгана	хулгана яр	рак
2. бам	чийг бам	бам
3. мундас	шоргоолжин хатги	шоргоолжон хадьха
4. сүрьсэ	суряа өвчин	уушханай ханяадан
V. 1. аргих	өтөлх, хөгшөрх	үтэлхэ, хүгшэрхэ
2. асгих	цохих, альхих, эвдэх	сохихо, альхиха
3. замаглах	сэрэглэн явах	һэрэглэн ябаха
4. зүүлэх	нойрмоглох, дэмырх	нойрмоглохо, дэмырхэ
5. мөрөөдөх	уйдха, санаачлах	һанаата болохо
6. няцах	буцах, эгэх, ухрах	сухариха
VI. 1. ал	улаан, уушги улаан	улаан, уб улаан
2. архаг	цаг үргэлжийн	ужаг, саг үргэлжын
3. дүйрэн	тэнэг, мунхаг	тэнэг, мунхаг
4. лагс	хүнд, нүсэр	хүндэ, адар, мунайд
5. лут	авраг, их том	асари ехэ, томо
6. муйхар	хүчтэй, чадалтай	хүсэтэй, шадалтай
7. мэхий	ичимхий, хариг,	эшэмхэй, эшэнгир,
VII. Нэрэ үгэ болоод юумэнэй тусхай нэрэ томьёоной зүйлнүүдтэ архаизмуудые хэрэглэһэниие хуряангылһан жэшээнүүдээр тэмдэглэбэл:		
1. алам	нүх	нүхэн
2. балт	сүх	һүхэ (топор)
3. гичий	өлөгчин, гичий	үлэгшэн, эмэ
4. гэдэл	унжлаг	бүтэгэ, унжалга
5. даруул	тахиагийн чинглэг	тахяагай гэр, байра
6. догол	булан өнцөг	булан, мухар
7. дэвэр	домбо	домбо г. м.

Толь доторхи оршуулга тухай нэгэ бага һанамжа:

1. Хавтагаалжаниие кулик гэжэ оршуулһан байна.

Зохёогшод энээниие Голстунскийн словарьһаа абаһан хэбэртэй. Һаһа бараһан эрдэмтэ хабтагаалжан гээшые эгсэ лабгүйгөөр: «название птицы в роде кулика» гэһэн байдаг (II т. хууд 67.). Энэ шубуунай нэрэ ОМТ-до ороогүй юм. Бурядууд ородоор пиголица гээшые хабтагаалжан гэдэг. Энэ шубуунай далабшануудынь мохоо, хабтагаршаг, ниидэхэдээ удааханаар хабталзажа ниидэдэг—тэрэ маягыень дагажа нэрлэһэн гээшэ ха.

2. Сойр гээшые тетерев гэһэн байна. ОМТ-до сурь. Бурядууд сойрые (һойрые) ородоор глухарь, тетеревые хура гэдэг. Голстунскишье тетеревые хура гэһэн байна (II т. хууд. 146). Ородоор кулик гээшые бурядаар суусагаалжан гэдэг.

Эдэ жэшээнүүдые харахада, ёһото монголшье хэлэнэй тольнууд бэе хоорондоо бага бэшээр зүрилдэжэ, бурят хэлэнэй үгэнүүдтэй ехээр алгасалдана. Энэнь хуушан үгэнүүдые Монгол Орос тольдо дэндүү хэрэглэһэнһээ дулдыдана гэжэ бодогдоно.

Тиихэ зуура Орос-Монгол тольдо багтаһан үгэнүүд бурят хэлэнэй таатай үгэнүүдтэй ерэ гарамгай хубинь адли байна гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй. Монгол Орос толь тухай гол һанамжа хадаа тэрээн доторхи синонимуудта хабаадана. Диилэнхы ушарта зохёолшод эдээниинь ямаршье тодорхойлолтогүйгөөр орхиһон байна. Жэшээлбэл, монгол хэлэ үзэхэ хүсэлэнтэйород хүн хажуудаа тодорхойлогдоогүй өхүй гэжэ үгэ толь дотор олоод, монголоор старшая сестра гэхэдээ иигэжэ нэрлэдэг юм ха юм гэжэ ойлгохо болоно бшуу. Рубашка—цэгдэг, кнут-малиа-мялга-шилбүүр-ташуур, курица-хожис, врач-оточ, молозиво-жилвэ, море-тэнгэс, пузырь-хэтүү, ребенок-цах, голубь-хүүзэргэнэ г. м.

Тус толиин болохотой, урагшатай талаһаань харахада:

1. Нэрлэгдэһэн хэлэнүүдые (ород, монгол) шудалан үзэхэ хэрэгтэ толиин удха, хэмжээ, гадаада дүрсэнь юрэнхы дээрээ яһала һайн, зохид.

2. Болохо газартань үгэнүүдэй удхые дэлгэрэнгыгээр тайлбарилһан байна. Жэшээнь: авах, ам(ан), амь, барих, болох, гарах, орох, хүрэх, өгөх, явах, нэг (эн), нэр, эрх г. м. таби шахуу үгэнүүдэй удхые шадамараар гаргахые оролдоо.

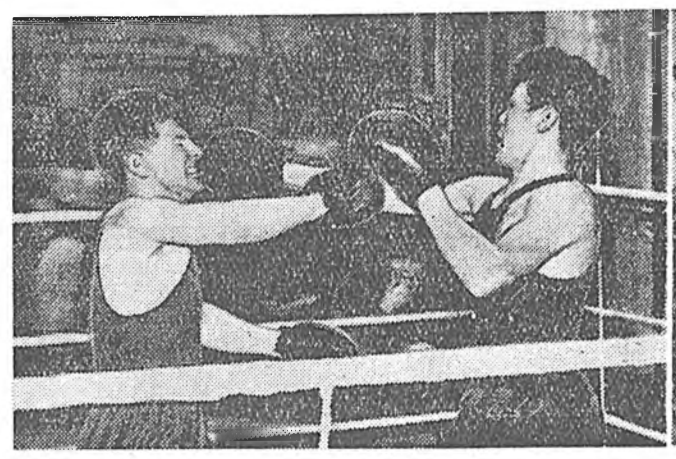
3. Ан, амитан, ургамал, шулуу, минералнуудай г. м. зүйл зүйлэй нэрэ томьёонууд элбэг дэлбэгээр тольдо багтанхай. Али нэгэ зохистойень монгол хэлэнэй һалаа һудаһан болохо хэлэнүүд ашаглан абаха ёһотой.

4. Удаадахи хэблэлдэ синонимуудайнь заалтатай болгогдоо һаа, уншагшадай маргалтагүйгөөр шууд ойлгохонь лабтай.

Д. Абашеев.

*- Монгол-ород толь. Ерэнхийлэн редакторласан А. Лубсандэндэб. 22000 орчим үг. Улсын гадаад, дотоодын олон хэлний толь бичигиин хэблэл. 1957—Москва.

БОКСООР РЕСПУБЛИКЫН ТҮРҮҮ ҺУУРИИН ТҮЛӨӨ

Энэ спорт республика соо балай үнинэй бэшэ юм. Зүгөөр залуушуулай эгээл дуратай спортнь болонхой. Жэлһээ жэлдэ боксернуудай тоо олошоржол байна. Һүүлэй хоёр жэл соо боксоор дүрбэн мастер урган гараа. Мастернууд Бадма Жигмитов, Виктор Бадмаев, Михаил Дворкин, Владимир Николаев гэгшэдэй нэрэнүүд Советскэ Союз соомнай мэдээжэ болонхой. Февралиин 14—16-да республикын түрүү һуури эзэлхын түлөө болоһон заншалта мүрысөөндэ илангаяа шэнэ, дороһоо ургажа гараһан залуу боксернууд угаа олон байба.

Гүрэнэй оперо, баледэй театрта боксдо дуратайшуулай багтахаар бэшэ олон байһаниинь гайхалтай бэшэ аабдаа. Мүнөө республикымнай аймаг бүхэндэ боксернуудай секци үнгэргэгдэнэ. Аймагай боксернуудай техническэ шадабаряараа хараа байса һайжарһыень энэ мүрысөөн баталан гэршэлнэ.

Ринг дээрэ хоёрдохи, гурбадахи һуурииие буляалдаһан өөһэд хоорондын тулалдаа хэһэн дүрбэн паарай һүүлээр, финал гэһэн абяан соностобо...

Финал. Мүнөө эдир хоёр боксернууд Дашиев (Тори), Кудрин (Байкало-Кудара) гэгшэдэй 1-дэхи һууриин түлөө сохилдожо байһыень хаража һонирхобобди. Аба абаһаар ана мана сохилдожо байтараа Валерий Дашиев раундын хоёрдохи хахадһаа шанга добтолго хэжэ, тэрэнээ эсэстэнь хүрэтэр һуладхангүй илалта туйлаба. Тиигэжэ В. Дашиев хүдөөгэй боксернууд сооһоо хүнгэн бэетэйшүүлһээ түрүү һуурида гаража, республикын чемпионой хүндэтэ нэрэдэ хүртэбэ.

Эдиршүүл сооһоо эгээ хүнгэн бэетэй Кондаков (Труд), хүнгэн бэетэйшүүлһээ Бадмаев (Тори), хүнгэншэг бэетэйшүүлһээ Табхаев (горОНО), Бугаев (Труд), Будажабэ (горОНО), хүндэ бэетэйшүүлһээ Перевозников (Б-Кудара), Цыбикдоржиев (ЮСШ) гэгшэд түрүү һуурида гаража, республикын чемпион болобо.

Һүүлээрнь эрэшүүлэй мүрысөөн болобо.

Дунда бэетэйшүүлһээ манай республикын үнинэй боксер 9 дахин республикын чемпион болоһон Василий Шабаев, Бурядай АССР-эй, Монгол Ар[…] дай Республикын боксерну[…] тай тулалдаһан уласхоор[…] дын мүрысөөндэ нокауд[…] илаһан нэгэдэхи разря[…] боксер Василий Шулун[…] хоёрой уулзалга һонирхол[…] байба. Энэ уулзалгада В. Ш[…] баев республикын чемпио[…] хүндэтэ нэрэ арбадахяа а[…] хын түлөө тулалдажа бай[…] гээшэ. Түрүүшын хоёр ра[…] дые В. Шабаев техническэ б[…] хээр үнгэргэбэшье, һүүл[…] һүүлдэ хүсэ тамирынь һула[…] жа эхилбэ. Тиигэжэ гурбада[…] раундада ехээр эсэһэн дээр[…] һээ, илалта туйлажа шадаа[…]

Иигэжэ эрэшүүлэй дунда[…] эгээ хүнгэн бэетэй Манзыр[…] хүнгэн бэетэйшүүлһээ Ба[…] маев, Тармаев, дунда бэет[…] шүүлһээ Шулунов, Шунко[…] Фролов гэгшэд илажа гара[…]

Командануд хоорондын м[…] рысөөндэ аймагуудһаа Бай[…] ло-Кудара нэгэдэхи, То[…] хоёрдохи, Ярууна гурбада[…] һууринуудта гараба.

Р. Цыдыпов.

Зураг дээрэ: В. Шабаев [...] Шулунов гэгшэдэй тулалда[…] Баруун таладань бокс хара[…] шад.

Л. Хайдуровай фото.

ХИЛЫН СААНАҺАА

Омандахи дайн байлдаан

КАИР, февралиин 16. (ТАСС). Оман ороной иманай Каиртахи түлөөлэлгын газарай толилһон мэдүүлгэ соо иигэжэ заагдана. Вади Тануф шадар байһан Англиин сэрэгүүдтэ туһалхаяа ерэжэ ябаһан нэмэлтэ сэрэгүүдтэ Оманай патриодуудай партизанска отрядууд добтолоо. Тэрэнэй эсэстэ Англиин 17 солдат алуулһан, 14 солдат шархатаһан байна.

Баһа нэгэ байлдаанай болоходо, Англиин 4 солдат алуулһан, 12 солдат шархатаһан байгаа. Мүн табан автомашина, нэгэ бронемашина, мүн буу зэбсэг абтаа. Оманайхидай зүгһөө 6 хүн алуулһан байна.

Оманай патриодуудай тодхон табиһан минэнүүд дээгүүр гаража, Англиин хоёр танк, хоёр бронемашина, 9 ашаанай машина, 13 вездеход тэһэрээ. Англиин 4 солдат, 1 майор гэмтэжэ үхэһэн байна гэжэ мэдээсэгдэнэ.

КПСС-эй XXI съездын материалнуудые Чехословакиин ажалшад шудална

ПРАГА, февралиин 16. (ТАСС). Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездын хүдэлмэридэ Чехословакиин ажалшад угаа ехэ анхаралтайгаар хандадаг байгаа. Мүнөө съездын материалнуудые ороной городууд болон тосхонуудта гүнзэгыгөөр шудалжа эхилээ. XXI съезд дээрэ нүхэр Н. С. Хрущевой хэһэн элидхэлдэ, делегадууд болон айлшадай хэлэһэн үгэнүүдтэ ажалшад, илангаяа партийна организацинууд гол анхаралаа хандуулна гэжэ «Руде право» газетэ промышленна Либерецкэ областьһоо мэдээсэнэ. Предприятинуудтахи, мүн коммунистическэ партиин райкомууд болон обкомуудай дэргэдэхи лекторнүүдэй бүлэгүүд съездын материалнуудые гүнзэгыгөөр шудалжа ороо. КПСС-эй түүхын талаар коммун[…] ческэ партиин обкомой дэрг[…] лекторнүүдэй бүлэг «Советск[…] лоон жэл, капиталистическэ ла[…] тай мүрысөөн болон долоон ж[…] уласхоорондын удхашанар», [...] ветскэ Союзай Коммунисти[…] партиин XXI съездын тео[…] ческэ заабаринууд, коммуни[…] скэ хүмүүжүүлгын асуудал[…] партиин хүдэлмэри» гэһэн, тэ[…] лэн бусад темэнүүдээр лекци[…] тезисүүдые бэлэдхэжэ байнхай.

Лекцинүүд зохёогдохоһоо [...] Советскэ Союзай Коммунисти[…] партиин XXI съездын материа[…] даар партийна гэгээрэлэй сист[…] кружогуудта хөөрэлдөөнүүдые гэргэлгэдэ пропагандистнууд б[…] хэжэ байнхай.

КПСС-эй XXI съезд тухай Канадын газетэ иигэжэ бэ[…]

ОТТАВА, февралиин 16. (ТАСС). Советскэ Союзай Коммунистическэ партиин XXI съездын дүнгүүдые тайлбарилхадаа, Канадын хүдэлмэришэнэй прогрессивнэ партиин орган «Канадиен трибюн» газетэ редакционно статья соогоо иигэжэ онсолон тэмдэглэнэ. «КПСС-эй XXI съезд түүхэдэ хэтэдээ орохо байна».

«Энэ съезд хэзээдэшье мартагдахагүй. Юуб гэхэдэ, илан мандажа байһан социалистическэ общество асари ехэ түсэб тус съезд дээрэ зохёогоо. Энэ түсэбэй ашаар оронойнь арадууд, бүхы дэлхэйн арадууд коммунизмын туяае хараха байна». Энэ съезд мартагдахагүй. Юуб гэхэдэ, социалистическэ лагериин ойрын жэлнүүдтэ хүсэн түгэлдэрөөр хүгжөөд байхада, «дэлхэй дээрэ социализмын үшөө хүсэд илаагүй байхада, дэлхэйн зарим хубида капитализмын үлөөд байхадашье дэлхэйн дайе зайсуулха бодото боломжо бии болохо» гэжэ съезд дээрэ мэдүүлэгдэһэн [...] гэжэ газетэ бэшэнэ.

Өөрынгөө ороной, бүхы дэл[…] хүдэлмэришэдэй үмэнэхи уя[…] Советскэ Союзай Коммунисти[…] партиин, тэрэнэй Центральна К[…] тедэй эрхим һайнаар дүүр[…] КПСС-эй XXI съезд шэнээр гэ[…] лэн харуулна. Гурбан жэлэй [...] тээ болоһон XX съезд дээрэ «ко[…] низмын бэрхэшээлдэ ороһо[…] шэнжэ тэмдэг үзэгдэһэн байга[…] һэн хэбэртэйгээр ревизиони[…] дай хэһэн мэдүүлгэнүүд [...] энеэдэһэ хүрэхөөр болоод байн[…] жэ газетэ тэмдэглэнэ.

«XXI съездын шиидхэбэрину[…] бүхы оронуудтахи түрүү үзэл б[…] той хүнүүд уншахаһаа гадна [...] зэгыгөөр шудалха» гэжэ «[…] диен трибюн» газетэ мэдүүлнэ.

КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй тогтоол

ПХЕНЬЯН, февралиин 16. (ТАСС). Корейн Центральна телеграфна агентство иигэжэ мэдээсэнэ. КНДР-эй Министрнүүдэй Кабинедэй заседани мүнөөдэр болоо. Японһоо нютагаа бусаагдахаа байһан Корейн эрхэтэдые угталгада бэлэдхэхэ тухай тогтоол энэ заседани дээрэ баталан абтаһан байна.

Японоо байһан Корейн эрхэтэдые түрэл орондонь бусааха тухай Японой правительствын эсэсэй шиидхэбэри гаргаһыень КНДР-эй правительство һайшаана гэжэ тогтоол соо хэлэгдэнэ.

Корейн эрхэтэдые угтаха, мү[…] сэлэйнь ёһоор тэдэндэ хүдэл[…] оложо үгэлгэдэ туһалха, мүн [...] ниие түбхинүүлхэ комисси бай[…] ха гэжэ Министрнүүдэй Ка[…] тогтоогоо. Комиссиин түрүүлэг[…] Министрнүүдэй Кабинедэй т[…] лэгшын нэгэдэхи орлогшо Ким[…] томилогдоо.

Гадна Корейн эрхэтэдые н[…] гынь бусааха тодорхой асууда[…] дые Японой Улаан Хэрээһэнэй [...] гэмтэй зүбшэн хэлсэхыень КН[…] эй Улаан Хэрээһэнэй бүл[…] ЦК-да Министрнүүдэй Каб[…] даалгаа.

Даллес үбшэлһөөр

ВАШИНГТОН, февралиин 14. (ТАСС). Гүрэнэй секретарь Даллесай хэбтэжэ байһан Уолтер Ридын армиин госпиталь соо пресс-конференци болоо. Даллесай нарин гэдэһэнэй хорото хабдарые (рак) 1956 оной ноябрьда отолжо хаяһанһаа хойшо, үбшэниинь хүсэд [...] гээгүй. Мүнөө энэ үбшэниинь [...] рээд байна гэжэ конференци [...] мэдээсэгдэһэн байна.

Анхарал хандуулмаар асуудал

☆ ☆

(Журналистын тэмдэглэл)

☆ ☆ ☆

Һүүлэй үедэ, илангаяа КПСС-эй XX съездһээ хойшо манай республикын уран зохёолшод зарим зохёолнууд дотороо эдир багашуул, залуушуулай абари зан, хүсэл эрмэлзэл, һайн һайхан ябадал гэхэ мэтые яһала зохидоор харуулдаг боложо байнхай.

Жамьян Балданжабон, Шираб Нимбуев, Цокто Номтоев, Аполлон Шадаев, Данри Хилтухин, Дамба Жалсараев, Цырен-Базар Бадмаев, Арсалан Жамбалон, Гунга Чимитов болон бусад хүүгэдтэ зорюулжа, хэдэ хэдэн шүлэг, рассказ, повесть бэшэһэн байна. Хүүгэдэй «литературна фронтын» үшөө нэгэ һайн талань юуб гэхэдэ, жэл бүри шахуу гэхээр эрдэмтэйшье, бэлигтэйшье залуу уран зохёолшод нэмэжэ байна. Һүүлэй үедэ Бадма Шойдоков, Гэлэгмэ Доржиева, Дондок Улзытуев, Владимир Жалсанов болон бусадай номууд уншагшадай зүгһөө һайшаагдан угтагдаа.

Гэхэ зуура, хүүгэдэй литературын урда шиидхэгдээгүй асуудалнууд, дутуу дунда зүйлнүүд олохон бии. Түбхын түрүүндэ «хара» хүдэлмэридэ хүүгэдые, һурагшадые бүри багаһаань хойшо дадалтай, дуратай болгохо хүмүүжүүлхы удхашанартай номуудые уран зохёолшоднай үшөөл үсөөнөөр бэшэнэ. Жэшээнь, багашуулда, илангаяа эхин классай һурагшанарта, октябрятанар, пионернүүдтэ зорюулжа, тэдэнэй ажабайдал гүнзэгыгөөр, һонирхолтойгоор харуулһан нэгэшье пьесэ мүнөө хүрэтэр бэшэгдээгүй байна. Тиимэһээ үхибүүдтэ, һурагшанарта, илангаяа пионернүүдтэ зорюулһан, тэдэнэй ажал, һуралсал харуулһан, мүнөөнэй байдал тухай һони һонин пьесэнүүдые зохёогыт гэжэ драматургнуудта хандаха байналди.

Үхибүүдэй дуулаха мүнөөнэй, шэнэ дуунууд баһал хомор болонхой. Үнгэрэгшэ намар гараһан «Эхин класста дуулаха бурят дуунууд» (редакцилгань композитор Б. Ямпиловай, хоёрдохи хэблэл) энэ дутагдалые зайсуулжа шадаагүй байна. Тэрээн соонь гушаад ондо дуулагдадаг нөөхил «Шуур-шуур дуутай» гэхэ мэтэ дуунууд оруулагданхай. Тиимэһээ олохон эдиршүүл үбгэд, хүгшэдэй дууладаг урданай уянгатай, гунигтай хуушан дуунуудые дуулалдана. Багшанар, пионервожатанар, интернат-һургуулиин хүмүүжүүлэгшэд һайндэртэ гү, али ямар нэгэ хэмжээ-ябуулга үнгэргэхэдөө үхибүүдэй ирагуу гоё дуу оложо ядадаг гээшэ.

Хэнэйшье мэдэһээр, үхибүүдэй литературын хуби заяае уран зохёолшодой Союз шиидхэхэ бээз гээд, республикын Гэгээрэлэй министерство энэ хэрэгтэ «нюдэ балай, шэхэ дүлии» байһаар. Хүүгэдэй дуу хүгжэм найруулан бэшэхэ зэргэтэй композиторнуудайшье Союз баһал мүртэй юумэ хэнгүй һууна.

Тиимэһээ Гэгээрэлэй министерство уран зохёолшодой болон композиторнуудай союзуудтай хамта, үхибүүдтэ зорюулһан эрхим һайн зүжэг, дуу найруулан зохёохо конкурс соносхоо һаань һайн һэн. Энэ хэрэгтэ уран зохёолшод, композиторнуудһаа гадна, багшанар, журналистнууд, эхилэн бэшэгшэдые, мүн бусад нүхэдые хабаадуулжа болохо ха юм.

Бурят литературые шэнжэлхэ асуудалаар һанамжаяа хэлэхэ хүсэлэнтэйб. Маяг түхэлөөрөө үндэһэ яһанай, уг удхаараа социалистическэ ёһоной бурят литература горьтой амжалта туйлаһан байна. Бүри һүүлэй 2—3 жэлэй туршада түрэлхи литературадамнай киносценаристнууд бии боложо байнхай.

Гэхэ зуура шүүмжэлэл, шэнжэлгын литература ниитэ хүгжэлтэһөө гээгдэжэ ябаһаниинь гэмшэлтэй. Мүнөө манайда дээдэ һургуулитай нүхэд, хэлэ бэшэгэй эрдэмтэд жэл бүри олошорно. Нүхэд Дугар-Нимаев, Тантятова, Туденов, Шаракшинова, Хамаганов, Хамгушкеев болон бусад түрэлхи литературынгаа шухала шухала асуудалнууд тухай, залуу авторнуудай номуудые шэнжэлжэ, эды тэдыхэн статья, очерк бэшэһэн байха. Нёдондо жэл нүхэр В. Шаракшинова Хоца Намсараевай зохёолнууд тухай библиографическа очерк хэблүүлэн гаргаа. Нүхэр А. Соктоев «Романтизмһаа социалистическэ реализм хүрэтэрхи зам» гэһэн шэнжэлхы статья «Байгалай толон» журналда толилуулһан байна.

Гэбэшье, манай шүүмжэлэгшэд шэнэ зохёолнууд тухай саг дарыдань һонирхолтой статьянуудые бэшэжэ, тэдэнэй хүгжэлтэдэ туһа хүргэдэггүйнь гэмшэмээр. Жэшээлхэдэ, Чимит Цыдендамбаевай «Сохом Гармаев» гэжэ поэмэ, Жамсо Тумуновай «Алтан бороо» гэһэн роман тухай мүнөө болотор литературна шэнжэлхы һайн, һонирхолтой статья бэшэгдээгүй байһаар. Тэрээнһээ гадна манай мэдээжэ уран зохёолшод Бабасан Абидуев, Жамсо Тумунов, Намжил Балдано, Чимит Цыдендамбаев, Шираб Нимбуев, Дарижап Дамдинов гэгшэдэй зохёолнууд тухай очерк-монографинуудые хэблэн гаргаха саг ерээ гэжэ һанагдана. Мүн Ц. Доной, Д. Дашинимаевай, Солбонэ Туяагай, Мүнхэ Саридагай зохёолнуудые манай олохон залуушуул огто мэдэхэгүй шахуутай байна.

Үхибүүдэй литературын хүгжэлтэдэ туһа дүхэм болохо, залан заабарилха шэнжэлхы зохёолнууд огто үгы шахуу.

Залуу уран зохёолшодто творческо туһаламжа үзүүлхэ хэрэгтэ уран зохёолшодой Союз анхарал багаар табина гэжэ һанахаар. Жэшээлхэдэ, залуу уран зохёолшо Исай Калашниковай «Һүүлшын сухарилта» («Последнее отступление») гэжэ роман 2—3 жэлэй үедэ бэлэн болоһон аад, мүнөө хүрэтэр хэблэгдээгүй хэбтэһээр. Чимит Цыдендамбаевай «Банзарай хүбүүн Доржи» гэжэ роман, залуу уран зохёолшо Раиса Белоглазовагай зохёол Эрхүүдэ мэдээжэ болоһон хойноо, хэзээни һүүлдэ Улан-Удэдэ хэблэгдээ һэн.

Драматург Дмитрий Тапханов мүнөө үеын темэдэ нэгэ акттай олохон пьесэ зохёонхой. Тэдэнь хүдөө нютагуудай клубай сценэнүүд дээрэ харуулагдажа байдаг. Теэд хэдэн жэлэй туршада пьесэнүүдэйнгээ суглуулбари гаргуулжа ядана.

А. МАНГАТХАНОВ.

Редакторай орл[…]
С. БАЛЬЖИНИМ[…]

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов партийной жизни —24-05, экономики—47-59, пропаганды и местной информации—35-14, культуры и быта—24-74, писем трудящихся 40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16.

Н00966. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № 47[…]